

Slovenski

št. 11 čebelar

letnik CIX – november 2007

ISSN 0350-46907

**Čebelarjenje tam spodaj –
Apimondia 2007**

**Ko postane
točenje medu
prijetno opravilo**

**Čebelja paša
in težave
z medvedi
v Kosteljski dolini**

**Anton Žnideršič –
V spomin ob 60. obletnici
njegove smrti.**

V prihodnje možnost sofinanciranja čebelarske opreme

Urniki usposabljanj za november

ČEBELARSTVO RIHAR - KOČJAN

Robert Kočjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06, faks: 01/ 364 13 07
GSM: 031/351 964 – e-pošta: robineli@siol.net

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME – TRGOVINA

DELOVNI ČAS: pon.–četrtek: od 8.–12. in od 15.–18. ure,
petek: od 8.–15. ure, sobota: zaprto

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične maticne rešetke
- rogljičene satnike AŽ
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojšča
- kozice
- plastične odtočne pipe
- čebelarске lopatice

Avt. dozirna brizga

Testna mreža

Satnik AŽ

ZMERNE CENE – TRADICIJA – KVALITETA – IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU
Tyrševa 26, Maribor
Tel./Fax: 02/251 60 12

Letni delovni čas: od 1.5.2007 do 30.9.2007
Ponedeljek, sredo, petek: od 9. do 13. ure
Julij, avgust zaprto.

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarško opremo in pribor
- darilno embalažo
- stekleno, kartonsko in keramično embalažo
- voščene satnice vseh velikosti
- lesene satnike za satnice
- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- čebelarško literaturo
- sladkor, sladkorne pogače
- vse vrste čebelarških pridelkov
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jana.pp@amis.net

Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.
IZDA: Igrivost, posredovanje, zastopanje – Jana Putek Pokrišnik s.p., Maribor

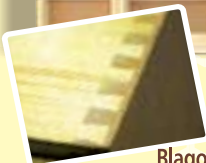

MIZARSTVO K R Ž E

1936

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3,
trietazni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji tudi druge vrste panjev.
Panji so iz masivnega smrekovega
lesa, rogljičeni (cinkani).
Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

MIZARSTVO K R Ž E

1936

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/fax 01/ 7551-317
GSM 041 420 200
E-mail: spelakrze@yahoo.com

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in spoštovani čebelarji!

Pošteno smo že zakorakali v jesenski čas in kmalu bo zima. Ker čebelarji pri čebelah zdaj nimamo posebnih opravil, je čas, da vso svojo pozornost namenimo prodaji čebeljih pridelkov, ki smo jih pridelali v minuli sezoni.

Vodstvo ČZS in vsi zaposleni smo celo leto pripravljali promocijske akcije, s katerimi vam želimo pomagati pri trženju vaših čebeljih pridelkov. Vse akcije so usmerjene v obveščanje porabnikov o koristnosti čebeljih pridelkov, pri tem pa poudarjamo zlasti uživanje pridelkov, ki smo jih pridelali slovenski čebelarji. Izdali smo zbirko promocijskega gradiva, napisali veliko prispevkov v številna glasila, sodelovali v radijskih oddajah, udeležili smo se Otroškega bazarja, sejma Narava in zdravje, organizirali Dneve apiterapije in čebelarstva ter še marsikaj. Promocijska gradiva lahko društva za skupno promocijo dobijo na ČZS. Lahko rečem, da sem z napredkom na področju promocije zelo zadovoljen.

Vrhunec promocijskih dejavnosti pa nas VSE skupaj šele čaka. To bo izobraževalno-dobrodelna akcija »En dan med slovenskih čebelarjev za zajtrk v naših vrtcih«. Sam menim, da je bila odločitev za to akcijo pravilna, seveda pa brez sodelovanja VAS, čebelarjev, ta ne bo taka, kot smo si jo zamislili.

Slovenski čebelarji smo že večkrat dokazali, da znamo stopiti skupaj, da znamo pomagati, da zmoremo sodelovati, zato vam verjamem in zaupam, da bomo akcijo skupaj odlično izpeljali. Cilj akcije je jasen: ponuditi otrokom kakovosten slovenski med in prek izobraževalne zgbanke obvestiti starše o kakovosti in koristnosti čebeljih pridelkov. Podarimo najbolj kakovosten med in prepričan sem, da bomo skupaj dosegli zastavljeni cilj. Že ob tej priliki se vam zahvaljujem za sodelovanje!

Tako po končani akciji nas že 1. decembra čaka tradicionalni Dan čebelarskega turizma. Ob tej priložnosti bomo izdali predstavitveno brošuro o čebelarskem turizmu v Sloveniji. Tudi to bo naše čebelarstvo še bolj približalo širši javnosti. Zato vas vse skupaj vabim, da se v ČZS udeležite povesla o čebelarskem turizmu v Sloveniji.

8. decembra bosta ČZS in Slovensko akademsko čebelarsko društvo v Čebelarskem centru Slovenije pripravila tudi tradicionalni Ambrožev ples. Organizatorji obljublamo pester program.

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Barva napisala »Slovenski čebelar« na ovitku revije je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih matic.
 Avtor fotografije na naslovnici: Franc Šivic

UVODNIK	325
Boštjan Moč	
NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Franc Šivic: Čebelarjenje tam spodaj – Apimondia 2007	327
Aleš Gregorc: Strokovna posvetovanja na kongresu Apimondia 2007	331
NASVETI IZ PRAKSE ZA PRAKSO	
Ivan Jurkovič: Ko postane točenje medu prijetno opravilo	334
VPRAŠANJA IN ODGOVORI	
Borut Preinfalk: Razmišljanja ob članku: Navzočnost parazita <i>Nosema ceranae</i> v čebeljih družinah v Franciji	335
IZ KNJIŽNE POLICE	
Jasna Kralj: Nova knjiga »Čebelje paše – Spoznajmo in ocenimo 200 pašnih rastlin«	335
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Janez Kropivšek: Čebelarjeva opravila v AŽ panju v novembru	336
Mihael Komplet: Čebelarjeva opravila v nakladnih panjih v novembru	337
VETERINARSKI NASVETI	
Borut Preinfalk: Veterinarski nasveti za november	339
ČEBELJA PAŠA	
Ivan Jurkovič: Čebelja paša in težave z medvedi v Kosteljski dolini	340
OBLETNICA	
Marjan Debelak: Anton Žnideršič – V spomin ob 60-ti obletnici njegove smrti.	341
ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI	
Peter Kozmus: Zakaj je čmrlijev vse manj.	343
DOGODKI IN OBVESTILA	
Norbert Jedlovčnik: Čebelarstvo Tašmajdan 2007	345

INDEX

EDITORIAL	325
Boštjan Moč	
NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Franc Šivic: Beekeeping down under – Apimondia 2007	327
Aleš Gregorc: Expert Consulting at the Apimondia 2007 Congress	331
ADVICE FROM PRACTICAL WORK FOR PRACTICAL USE	
Ivan Jurkovič: Honey Pouring - a Pleasant Task	334
QUESTIONS AND ANSWERS	
Borut Preinfalk: Contemplating the Article: Presence of the Parasite <i>Nosema ceranae</i> in Bee Families in France	335
TAKEN FROM A BOOK SHELF	
Jasna Kralj: Ne w Book »Bee Yield – Getting to know and Evaluating 200 Forage Plants«	335
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Janez Kropivšek: Beekeeper's Chores for Alberti-Žnideršič Hives in November	336
Mihael Komplet: Beekeeper's Chores for Langstroth Bee Hives in November	337
VETERINARY ADVICE	
Borut Preinfalk: Veterinary Advice for November	339
BEE YIELD	
Ivan Jurkovič: Bee Yield and Problems with Bears in the Kostelj Valley	340
ANNIVERSARY	
Marjan Debelak: Anton Žnideršič – In Memoriam at the 60th Anniversary of His Death	341
ALTERNATIVE POLLINATORS	
Peter Kozmus: Why Decreasing Numbers in Bumble Bee Population	343
EVENTS AND NOTICES	
Norbert Jedlovčnik: Beekeeping Tašmajdan 2007	345

◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

Ta čas je tudi najprimernejši za usposabljanja čebelarjev. Za obdobje do novega leta je razpisanih veliko različnih usposabljanj. Menim, da v programu vsak lahko najde primerne vsebine zase. V tem obdobju je usposabljanje del našega vsakdana. Vsa društva, ki želijo organizirati usposabljanja po novem letu, prosim, da to sporočijo ge. Lidiji Senič na ČZS.

V jesensko-zimskem času nameravamo pripraviti in izdati sodoben Čebelarški dnevnik za vse čebelarje, v katerega boste lahko vpisovali vsa dogajanja v čebeljih družinah. Poleg dnevnika boste prejeli tudi Čebelarški koledar, opremljen z informacijami o spremljanju in kontroli populacije varoj, biotehničnih ukrepov, zatiranju varoj po paši itd.

Po mojem prepričanju je zelo pomembno, da smo skupaj z MKGP našli možnost za sofinanciranje čebelarške opreme v okviru tehnične pomoči Uredbe 2008. Večina čebelarjev si je tak način želela in zadovoljen sem, da nam je uspelo. Več podrobnosti o tem bo predstavljenih v drugem članku.

V mesecih do konca leta bomo skušali urediti zadeve v zvezi s pašnimi redi in predlagati spremembe na področju registracij prevoznih enot. Prav s tem namenom bomo o teh temah na ČZS organizirali okrogle mize. Poteka tudi oblikovanje zakonodaje o postavitvi čebelnjakov, stalno smo v stikih z Ministrstvom za finance glede davčne zakonodaje, pripravljamo program Svetovalne službe, iščemo stike z odkupovalci medu, pripravljamo program za Celje 2008, končujemo ponatis knjige od Čebele do medu, pripravljamo nova izobraževalna gradiva, nadaljujemo dela za odprte knjižnice, h koncu gre priprava terminološkega slovarja, pripravljamo postavitve kipa g. Benedičiču, načrtujemo nove promocijske akcije, pripravljamo scenarij za film Od čebele do medu ...

Pomembno je, da je vloga za geografsko označbo Slovenski med v postopku pridobitve na MKGP, prav tako je v sklepi fazi tudi izbira kozarca za med s to označbo.

Tudi svet PRO izvaja petletni rejski program, ki ga je potrdilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Obširnejše poročilo o delu in rezultatih bomo objavili ob Dnevu kranjske čebele, ki bo predvidoma februarja.

Naj tu še enkrat poudarim, da vodstvo ČZS in zaposleni delamo v skladu s sprejetimi sklepi organov ČZS (velika večina jih je bila sprejeta soglasno, to pa je razvidno tudi iz zapisnikov) ter v sodelovanju in po navodilih MKGP, pa tudi drugih pristojnih ministrstev in strokovnih institucij.

V tem obdobju je veliko najrazličnejših čebelarških prireditvev. V vodstvu ČZS se trudimo, da se udeležimo večine, saj je po našem mnenju zelo pomembno sodelovanje s čebelarji na terenu. Prosim vas, da vabila na prireditve pošljete na ČZS vsaj 14 dni pred prireditvijo, saj bomo tako lažje zagotovili udeležbo predstavnika ČZS. Če se zaradi več prireditvev hkrati katere ne bomo mogli udeležiti, se za to že vnaprej opravičujemo.

Obveščam vas, da je UO ČZS že razpisal redne volitve v organe ČZS. Volilni občni zbor bo že 8. marca prihodnje leto. Resnično vas prosim, da v organe ČZS predlagate ljudi, ki jim zaupate, in tiste, za katere menite, da bodo »voz« ČZS peljali v zeleno smer.

Verjamem, da nam bo ob tako dobrem sodelovanju vas, čebelarjev iz vseh delov Slovenije, uspelo narediti tako zelen korak naprej. Zato vsem, ki žrtvujete svoj prosti čas za ČZS in s tem tudi za slovenske čebelarje, res ISKRENA HVALA.

Vse skupaj nas druži ljubezen do čebel in s tem tudi ljubezen do sočloveka – prijatelja čebelarja!

Boštjan NOČ,
predsednik ČZS

Po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko povpraševanje!

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi enkratne poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava poteka z napravo, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure pri 20 kg surovega voska in 4 ure pri 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo vse debeline in velikosti satnic.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po zelo ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate le usluge predelave.

Informacije

Wachsverarbeitung Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klösch - Steiermark, Austria

Tel./faks: +43(0)3475-2270

E-pošta: info@wachs-hoedl.at

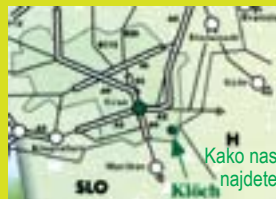
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00

sobota 8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

Naše satnice lahko kupite tudi v podjetjih Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in CERES, d. o. o., iz Martjancev.

ČEBELARJENJE TAM SPODAJ – APIMONDIA 2007

Besedilo in fotografije **Franc Šivic**

Tako nekako bi lahko prevedli geslo letošnjega svetovnega čebelarškega kongresa Apimondia 2007, ki je od 9. do 14. septembra potekal v drugem največjem avstralskem mestu Melbourne. Lahko rečem, da je bilo geslo kar posrečeno izbrano. Avstralija je res tako daleč od Evrope, skoraj štiriindvajset ur vožnje z letalom, skupaj z vmesnim postankom seveda, da jo moramo na globusu iskati globoko tam spodaj na jugu, med Tihim in Indijskim oceanom. Verjetno prav zaradi velike oddaljenosti in s tem povezanimi stroški smo se kongresa Apimondie udeležili samo trije Slovenci iz matične domovine: dr. Aleš Gregorc, moja soproga Silvana in moja malenkost.

Preden se lotim opisa dogodkov na tej največji svetovni čebelarški manifestaciji, želim nekaj stavkov nameniti avstralskemu čebelarstvu, ki sem ga imel priložnost na kraju samem spoznavati šele po končanem kongresu. Kar precej svojega časa sem namreč namenil potovanju po tej obširni deželi, ki je celo nekaj večja od Evrope, ima pa komaj nekaj več kot trideset milijonov prebivalcev. Ti naseljujejo predvsem obalni pas, saj je tam razmeroma dovolj padavin in tudi podnebje je najugodnejše za bivanje. Večina notranjosti je bolj ali manj puščavska, zato tam skoraj nisem srečal ljudi.

Vedno sem mislil, da je v Avstraliji največ velikih poklicnih čebelarjev, za katere je čebelarjenje poglaviti vir dohodkov. Pa temu ni tako. Od skupaj deset tisoč čebelarjev je tako imenovanih ljubiteljev kar

Posnetek slovesne otvoritve svetovnega čebelarškega kongresa Apimondia 2007 v avstralskem mestu Melbourne.

skoraj osemdeset odstotkov, torej je slika zelo podobna tisti v Sloveniji. V to kategorijo spadajo vsi, ki imajo do štirideset čebeljih družin, vendar ima večina teh čebelarjev manj kot enajst naseljenih panjev.

Naslednja skupina so polpoklicni čebelarji s sto do petsto čebeljimi družinami, teh pa je po grobi oceni od petnajst do sedemnajst odstotkov. Dohodek od čebel jim pomaga izboljšati družinski proračun, sicer pa imajo kakšen drug osnovni poklic.

Najmanjša je skupina poklicnih čebelarjev s petsto in več panji. Natančnega podatka o njihovem številu nisem mogel izvrtati, vendar ocenjujejo, da jih je od tri do pet odstotkov. Enega od teh velikih sem obiskal na njegovi farmi, kakih sto petdeset kilometrov severno od Melbourne, vendar o tem več prihodnjč.

Zdaj imajo v Avstraliji približno šeststo tisoč čebeljih družin, ki povprečno naberejo trideset tisoč ton medu ali z drugimi besedami petdeset kg na družino. Od tega ga nekaj več kot četrtino izvozijo, preostalo pa porabijo doma. Dodatni vir dohodka poklicnih čebelarjev sta še vzreja in izvoz matic ter narejencev, zadnja leta pa vedno bolj tudi opravevanje sadnega drevja na velikih plantažah, predvsem mandljevcev. Največji kupci čebel so ameriški in kanadski čebelarji.

Avstralija je edina celina, na kateri se varoja še ni pojavila. Ko sem se o tem fenomenu pogovarjal s čebelarji, so mi pogosto dejali, da ni vprašanje, ali bo ta zajedavec prišel k njim ali ne, ampak gre samo za to, kdaj bo prišel. Kljub izjemno strogemu nadzoru na vseh mejnih točkah – to sem osebno izkusil tudi sam ob prihodu na letališče v Melbourne – se bo

Na sliki so irska, madžarska in indijska kraljica medu, vmes pa trije madžarski čebelarji v slovesnih čebelarških plaščih.

Del ukrajinskega razstavnega prostora z znamenitim stebrom iz čebeljega voska. V ospredju predsednik osrednje čebelarke organizacije "Bratstvo ukrajinskih čebelarjev" g. Vlasik Sergij Gnatovič.

to slej ko prej zgodilo. Dokaz za to trditev je primer še bolj izolirane in zaprte Nove Zelandije, v kateri je varoja že nekaj let in pravzaprav še dandanes nihče natančno ne ve, kako se je tja pritihotapila. Vendar pa v Avstraliji živi parazit, ki ga v Evropi še nimamo. To je mali panjski hrošč. Menda so ga nehote prinesli s seboj piloti letal, ki so pred nekaj leti priletela iz Amerike na pomoč avstralskim gasil-

Na kongresu sem se srečal tudi z nekaterimi avstralskimi čebelarji slovenskega rodu. Po številu čebeljih družin izstopa med njimi Stanko Starc iz Melbourn, sorodnik znanega čebelarja Renata Starca iz Smokvic pri Kopru. Na posnetku ob meni pa stoji Mihael Godec iz okolice Sidneya, navdušen ljubiteljski čebelar, ki živo spremlja in se zanima za vse, kar se dogaja na področju čebelarstva v Sloveniji. Posnetek je pred vhodom v razstavno dvorano.

Silvana je bila zaradi sodelovanja na vseh svetovnih kongresih zadnjih deset let tudi v Melbournu prepoznavna osebnost. Svojo "informativno pisarno" je imela tokrat kar na razstavnem prostoru Apimondije.

cem, ko so v bližini največjega mesta Sydney divjali obsežni požari. Ko so hrošča opazili, je bilo že prepozno, da bi ga uničili, saj se je že preveč razširil. Pri tem se sprašujem, ali ni tudi za naše razmere samo še vprašanje časa, kdaj se bo mali panjski hrošč pojavil na evropskih tleh.

Podatka o tem, koliko paketnih čebel in matic izvozijo na leto, nisem mogel dobiti nikjer, slišal pa sem, da je to zelo donosen posel, zlasti še zadnje čase, ko so ameriški čebelarji izgubili več kot petdeset odstotkov čebeljih družin. Vzrejajo predvsem italijansko čebelo. Velika prednost pri tem poslu je srečna okoliščina, da se v Avstraliji končuje poletje, ko se v Severni Ameriki šele budi pomlad. To pomeni, da ameriški čebelarji kupujejo matice in paketne čebele na samem začetku sezone, ko so te najbolj iskane, a tudi najdražje.

Večina čebelarjev, ki največ zaslužijo z medom, ne gleda dosti na čistost čebel. Pomembneje je, da so matice čim bolj plodne, tudi če so med seboj križane različne rase.

Mali čebelarji prodajajo, podobno kot mi v Sloveniji, svoj med doma, veliki pa ga oddajajo trgovcem in polnilcem v 200-litrskih sodih. Teh polnilcev je vsako leto več. Prodajajo ga v svojih trgovinah ali v trgovskih verigah doma in tudi že zunaj Avstralije. Zelo si prizadevajo za to, da bi jim zdravstveno-raziskovalne ustanove za določene vrste sortnih medov podelile potrdilo o njihovi posebni zdravilni vrednosti, saj bi bila to seveda zelo dobra marketinška poteza. Tako jim je na primer že uspelo s blagovno znamko Medihoney, gre pa za med rastline z latinskim imenom *Leptospermum* sp. Ko sem zvedel za to, sem se nehote vprašal, ali bi si kaj takega lahko omislili tudi pri nas v Sloveniji, na primer za javorjev

med, ki postaja naša specialiteta. Toda dokler nam bo na nalepke prepovedano pisati, da je med zdravilen, lahko o takšni možnosti samo sanjamo.

Največje avstralsko trgovsko podjetje z medom je Capilano Honey Limited iz Brisbana, nekakšen naš Medex v najboljših časih. Ta družba, ki je bila tudi glavni sponzor Apimondie 2007, ima svojo lastno trgovsko znamko, imenovano Capilano. Med njenimi družabniki so nekateri najpomembnejši poklicni čebelarji, seveda pa med odkupuje tudi od drugih proizvajalcev po vsej celini, plačuje ga po toliko kot svojim družabnikom. Povprečna odkupna cena za kilogram je zdaj nekaj manj kot dva evra.

Zaradi razmeroma nizke odkupne cene medu v sodih se je lani in letos nekaj večjih poklicnih čebelarjev registriralo kot polnilcev. Odprli so prodajalne na svojih dvoriščih, prodreti pa skušajo tudi v manjše trgovine in celo v trgovske verige. Naredili so še korak dlje: svoj med oglašajo v lokalnih glasilih in v elektronskih medijih ter poudarjajo njegov pomen za zdravje.

Verjetno bo naše bralce zanimalo, kakšne so čebelje paše v Avstraliji. Prve evropske čebele so na to celino pripeljali leta 1822. Pred njihovim prihodom so za opravevanje cvetočih evkaliptusov in drugih sorodnih endemičnih rastlin skrbele različne živali, od različnih žuželk, ptičev, netopirjev do manjših sesalcev. Da so te rastlinske vrste privabile k svojim cvetovom tako velike živali, so morale proizvajati znatne količine medicine. O tem fenomenu sem se prepričal tudi sam: ko sem odtrgal cvet, sem namreč v njem s prostimi očmi videl kapljice medicine. Lahko si predstavljamo, kako so se vedle prve evropske čebele, ko so naletele na tako bogato pašo, in kako zadovoljni so bili čebelarji ob rekordnih donosih, kakršnih v Evropi niso poznali.

Cvetovi enega od številnih vrst evkaliptusov v oazi sredi velike puščave v osrednji Avstraliji. Ker tam ni čebel, oprahujejo bogato medeče cvetje netopirji in ptiči.

Stojišče sto osemdesetih nakladnih panjev sredi evkaliptusov v državi Victoria, kakšnih 150 kilometrov severno od Melbournea.

Evkaliptusi, ki jih je več kot petsto vrst, cvetijo v različnih letnih obdobjih in nekateri so bolj, drugi manj medoviti, za njihovo medenje pa je značilna periodičnost, podobno kot, na primer, za pojav mane na naši smreki ali hoji. Da bi čim bolje izrabili naravne danosti, so začeli čebelarji čebele že zelo zgodaj prevažati, in to na velike razdalje, včasih tudi po desetkrat na leto. Zadnje čase pa je vlada uvedla precejšnje administrativne omejitve. Država se je zavedla pomena neokrnjene narave za razvoj turizma, zato je velikanske površine ozemlja, med njimi številna bogata rastišča evkaliptusov, razglasila za narodne parke. V ta na novo zavarovana območja je čebelarjem prepovedala prevoze z izgovorom, da čebele jemljejo hrano prvotnim opraševalcem, torej ptičem in različnim malim sesalcem, in da želi ohraniti naravo takšno, kakršna je bila nekoč.

Zveza avstralskih čebelarskih organizacij se zdaj trudi dokazati, tudi ob pomoči znanstvenih ustanov, da čebele v narodnih parkih vendarle ne poberejo vse medicine in da je še vedno ostane dovolj tudi za druge opraševalce.

Po tem obširnejšem uvodu pa se vrnimo k dogajanju na kongresu.

Otvoritev kongresa v nedeljo zvečer še zdaleč ni bila tako slovesna kot pred nekaj leti v Ljubljani, ker pa sem to tudi pričakoval, nisem bil preveč razočaran. Tudi pozneje se je na vsakem koraku pokazalo, da so želeli organizatorji čim bolj varčevati. Na odru osrednje dvorane je bila dolga miza, za katero so sedeli predsednik Apimondie Jorgensen, tajnik Janoni, predsedniki stalnih komisij ter nekateri člani lokalnega organizacijskega komiteja. Nobene dekoracije, niti šopka cvetja na mizi, nobene glasbene točke, samo projekcija slik na platnu v ozadju. Žal tudi pred samim kongresnim centrom ni bilo nobene oznake ali vsaj večjega plakata, ki bi mimoidočim oznanjal, kaj se dogaja v poslopiju.

Med slovesno razglasitvijo zmagovalcev različnih tekmovalnih kategorij se je kar dvakrat pojavilo ime iz Slovenije.

Pred mikrofonom so se nato zvrstili govorniki, predvsem iz vrst avstralskih organizatorjev, od funkcionarjev Apimondie pa samo predsednik, ki je podaril, da je vsak tak kongres edinstven dogodek, ki v enem kraju zbere vse največje svetovne čebelarke znanstvenike, trgovce z medom, izdelovalce opreme, proizvajalce zdravil, urednike čebelarških glasil, pisce čebelarške literature, skratka vse, ki jih zanima dogajanje na področju čebelarstva v svetovnem merilu. Na kongresu se rojevajo nova znanstva in utrjujejo stara, izmenjujejo se strokovne in znanstvene izkušnje, proizvajalci in trgovci z medom pa sklepajo kupčije.

Sledilo je še odprtje čebelarške razstave, na njej pa so tokrat manjkali številni vodilni izdelovalci opreme, na primer italijanska Lega, ali pa so se je udeležili samo simbolično, na primer Thomas iz Francije. Verjetno so presodili, da bi bilo predrago voziti svoje izdelke na tako dolgo pot in da morebitni posli ne bi povrnili stroškov. Če bi razstavnih boksov ne zakupili nekateri večji avstralski, novozelandski in azijski proizvajalci in trgovci z medom, bi velika razstavna dvorana verjetno precej samevala.

Naj na tem mestu omenim razstavni prostor Čebelarške zveze Ukrajine, katerega posebnost je bil skoraj dvesto kilogramov težak in več kot dva metra visok

steber iz čebeljega voska, od vrha do tal okrašen z različnimi izrezljanimi motivi, res prava umetnina, kakršne do zdaj še nismo videli. Sploh so Ukrajinci tudi v tekmovalnem delu pokazali čudovite izdelke iz voska, med njimi figurice, ki so kopije kipcev iz žarnih grobov, starih kakih šest tisoč let. Nič čudnega, da so zanje prejeli zlato medaljo, njihov razstavni prostor pa je bil razglašen za najlepšega. Čudil sem se, odkod ukrajinski čebelarški organizaciji denar, da so si lahko privoščili tako razkošje, ko pa mi je njihov predstavnik povedal, da je predsednik Ukrajine Juščenko vnet čebelar s štiristo naseljenimi panji, da ima celo svoj čebelarški muzej ter da na vsakem koraku podpira čebelarje, mi je bilo vse jasno. Še posebej pa potem, ko mi je zaupal, da namerava Ukrajina kandidirati za izvedbo svetovnega čebelarškega kongresa Apimondia 2013 v Kijevu. Hkrati me je prosil, naj prve dni maja prihodnje leto pridem v Ukrajino, kamor želijo povabiti predstavnike vseh evropskih čebelarških organizacij in jim predstaviti svoje hitro razvijajoče se čebelarstvo z bogato tradicijo. Tudi to bo eden od številnih poskusov, da se ta država čim bolj odpre proti Zahodu.

Prihodnje štiri dni so v treh dvoranah potekala predavanja v okviru posameznih komisij. Tako imenovana plenarna predavanja so simultano prevajali v francoščino, nemščino in španščino, drugi simpoziji pa so potekali samo v angleščini. Skušal sem se udeležiti čim več predavanj, saj so bila vsa po vrsti izjemno zanimiva. Toda kot častni član Apimondie in član generalne skupščine sem se moral pogosto udeleževati različnih sestankov, na katerih smo razpravljali o načrtovanih reformah te svetovne organizacije, občasno pa so me na pogovore vabili tudi predstavniki nacionalnih čebelarških združenj, ki nameravajo v prihodnjih letih kandidirati za organizacijo sve-

Cvetni klas ene od endemičnih avstralskih rastlin, slikan v bližini gore Uluru. Na dnu zelenih cvetov se bleščijo kapljice nektarja.

tovnega kongresa in so že zdaj prosili za podporo Slovenije. No, to lobiranje zame ni bilo nič novega, saj sem nekaj podobnega pred leti, ko smo pripravljali kongres Apimondie v Ljubljani, počel tudi sam. Kljub tem neodločljivim sestankom sem nekatera zanimiva predavanja vendarle slišal in bom o njih poročal pozneje. Še več bo verjetno o novih znanstvenih odkritjih pisal kolega dr. Aleš Gregorc, ki se je udeležil več predavanj in je tudi sam nastopil v vlogi predavatelja.

Sestavni del vsakega svetovnega kongresa so tekmovanja v različnih kategorijah, na katerih se udeleženci z vsega sveta potegujejo za medalje. Že nekaj let je pogoj, da lahko tekmujejo samo tisti, ki so vplačali polno kotizacijo in se torej udeležujejo kongresa Apimondie. Tako so na primer Avstrijci pravočasno poslali na tekmovanje čudovito knjigo tirolskega čebelarja Heinricha Gritcha z naslovom »Ne bojte se čebel«, pri kateri sem nekoliko sodeloval tudi sam. Brez dvoma bi knjiga prejela visoko priznanje, toda ker avtorja na kongresu ni bilo, se delo ni moglo uvrstiti v tekmovalni program.

Po štirih letih premora sem tokrat tudi jaz poslal na tekmovanje dve svoji deli: zbirko 12 slik za katego-

rijo diapozitivi in fotografije ter multivizijsko predstavitev v angleški različici z naslovom Slovenija – domovina kranjske čebele za kategorijo filmi, video in zgoščenke o čebelarstvu. Bil sem prijetno presenečen, ko je predsednik žirije slovesno razglasil, da sem za fotografije prejel zlato medaljo, za zgoščenko pa srebrno. Povedati moram, da je pred dvema letoma na kongresu Apimondie v Dublinu, kjer nisem tekmoval, prejela zlato medaljo za fotografijo urednica angleške revije Bee Craft, letos pa je prejela srebrno. Vsekakor je to novo potrdilo, da smo Slovenci velesila na področju čebelarstva fotografije. To dokazuje tudi prvo mesto kočevskega čebelarja Branka Obravničarja in tretje mesto Belokranjke Ane Plut na letošnji svetovni razstavi čebelarstva fotografije v španskem mestecu Henares (članek o tem je bil objavljan v letošnjem SČ, št.7–8, stran 284). Vesel sem, da na svoj način tudi čebelarji promoviramo ime Slovenije v svetu, nagrade pa nas vse zavezujejo, da bomo v prihodnje še bolj vneto nadaljevali svoje delo na področju čebelarstva fotografije. Tokrat toliko, o drugih dogodkih na kongresu v Avstraliji pa bom poročal v naslednji številki našega glasila. ■

STROKOVNA POSVETOVANJA NA KONGRESU APIMONDIA 2007

Umetno osemenjevanje matic in vzreja čebel - I. del

Besedilo in fotografije: dr. Aleš Gregorc, Kmetijski inštitut Slovenije

Uvod

Tokratni svetovni čebelarški kongres je potekal od 9. do 14. septembra 2007 v Melbourneu v Avstraliji. Delo kongresa je potekalo v okviru komisij, ki sestavljajo Svetovno čebelarstvo zvezo. Komisije in sekcije so na svojih zasedanjih obravnavale čebelarstvo problematiko na področjih biologije, zdravja čebel, tehnologije, apiterapije, opraševanja in gojenja čebel za razvoj. Sam sem bil dejaven pri delu sekcije za vzrejo in pri delu sekcije, ki je obravnavala odmiranje čebeljih družin in zdravje čebel.

Strokovna problematika

Na področju vzreje so bila predavanja usmerjena v predstavitev programov vzreje v različnih delih sveta in v uporabo umetnega osemenjevanja v različnih programih vzreje. Tako so bili predstavljeni programi vzreje ali dejavnosti na teh področjih v ZDA, Turčiji, Sloveniji, Argentini, Nemčiji in Franciji, pa tudi problematika vzreje čebel in osemenjevanja ter problematika, ki se pojavlja pri globalnem vzrejnem delu, trženju ter prometu s čebeljimi pridelki in vzrejenim materialom.

V uvodnem predavanju je Susan Cobey iz ZDA predstavila osemenjevanje čebeljih matic po svojem vzrejnem programu »New World Carniolan bee«. Podlaga tega programa so preproste in praktične metode selekcije, ki upoštevajo tudi ugotavljanje posameznih lastnosti čebel. Ker gre za manjšo populacijo čebeljih družin, vso skrb namenja preprečevanju parjenja v sorodstvu. Velike težave imajo z uspešnim zatiranjem varj v čebeljih družinah, s tem pa tudi z zagotavljanjem zelene pridelave. Predvsem pa je izbira plemenskega materiala v precejšnji meri odvisna od množičnega odmiranja čebeljih družin. Vzrejni programi v zaprti populaciji vključujejo proizvodnost, oceno kakovosti zalege, zimsko preživetje, mirnost in toleranco družin na napadenost z varjama. Matice osemenjuje umetno, glede na cilje selekcije pa uporablja seme enega ali množice trotoev. Seveda je uspeh vzreje in celotnega programa odvisen od številnih dejavnikov, tudi od kakovosti osemenitve in skrbi za matico pred osemenitvijo, med njo in po njej. Pomembno vlogo ima tudi skrb za trote odbranih družin. Nadaljnje izvajanje tega programa

Na razstavnem panoju avstralskih čebelarjev so predstavili tudi kranjsko čebelo. Med avstralskimi čebelarji sta dejavna tudi zakonca Starc, ki sta sodelovala pri predstavitvi.

vzreje pa v prihodnje ni več zagotovljeno, saj se je njegova nosilka preselila v Kalifornijo, kjer čebelarji povprašujejo predvsem po drugih rasah in selekcijah čebel, poleg tega pa je avtorica zelo znana mentorica in predavateljica o osemenjevanju v številnih deželah po svetu.

V Turčiji, kjer je čebelarstvo v vzponu, predvsem na področju pridelave medu, si prav tako prizadevajo za določitev in ohranjanje različnih čebeljih ras. Danes na ozemlju Turčije živi pet čebeljih ras. Leta 1933 je bilo v tej državi 15.468 modernih gospodarskih panjev, leta 1997 pa že 3.798.200. Povprečen donos medu je bil 15,88 kg. Dr. Irfan Kandemir je predstavil značilnosti kavkaške čebele ter njeno vzrejo in ohranjanje. V Turčiji, ki je geografsko blizu Evrope, približno 75 % družin vsaj enkrat na leto prepeljejo na pašo, pogosto pa tudi 5-krat do 6-krat na leto. Vzredijo približno 200.000 matic na leto, potrebovali pa bi jih vsaj milijon. Težave jim povzročata kakovost vzrejenih matic. Dr. Kandemir je predstavil ohranjanje kavkaške čebele na območju doline Camili, kjer imajo čebelarji približno 2.400 čebeljih družin. Pri programu vzreje jim pomagata ministrstvi za kmetijstvo in okolje ter obrambno ministrstvo.

Predstavljen je bil tudi rejski program za kranjsko čebelo na njenem avtohtonem območju, to je v Sloveniji, ter prizadevanja za spremljanje in izboljševanje kakovosti vzrejenega plemenskega materiala. Predstavljene so bile predvsem dejavnosti, ki potekajo v okviru Rejskega programa ter pri vzporednih raziskovalnih in razvojnih nalogah. Udeleženci so predavanje in predstavitev zelo dobro sprejeli, saj avtohtono območje pomembne čebelje rase ni zelo obsežno, raziskovalci in čebelarji pa zelo cenijo čisto kranjsko čebelo.

Tudi v Argentini imajo večje število čebeljih ras, pri vzreji čebeljih matic in pri razmnoževanju pa spremljajo lastnosti plemenskih družin. Pomagajo si z umetnim osemenjevanjem matic. Pozornost namenjajo ocenjevanju družin, ki jih uporabijo za vzrejo matic in odvzem trotov. Spremljajo čistilno sposobnost družin, agresivnost, naravni odpad varoj na podnico panja, napadenost zalege in odraslih čebel. V testnih družinah ne uporabljajo antibiotikov, redno pregledujejo vse družine in ocenjujejo njihovo živalnost. O vseh posegih vodijo evidenco, na podlagi katere opravijo končno certificiranje vzrejenega materiala. Končni vzrejni material so vzrejene matice, narejenici, matičniki, paketni roji in čebelje družine.

Nemški rejski program je usmerjen v vzrejo družin, ki so odpornejše proti boleznim. Dr. Ralph Buechler s Čebelarskega inštituta v Kirchhainu je predstavil rejski program, katerega pravila je sprejela in potrdila Nemška čebelarska zveza (DIB), finančno pa ga podpira pristojno ministrstvo. Izhodišča programa so enotni program spremljanja lastnosti, uporaba plemenilnih postaj in/ali umetnega osemenjevanja matic ter enotno zbiranje in vrednotenje podatkov in podajanje plemenske vrednosti vzrejenega materiala. Med vsemi čebeljimi družinami v Nemčiji je približno 95 % družin kranjske sivke in 5 % buckfaške čebele. Vzrejno delo opravlja 300 vzrejevalcev, ti pa sodelujejo tudi z lokalnimi čebelarskimi inštituti, ki strokovno vodijo vzrejo. Večina vzrejevalcev oskrbuje manj kot 100 čebeljih družin, skupna vzreja pa je približno 48.000 čebeljih matic. V okviru selekcije spremljajo stopnjo napadenosti družin z varojami, higiensko vedenje, razmnoževanje varoj, dovezetnost družin na okužbe z virusi in sposobnost preživetja družin brez kakršnega koli zdravljenja. V okviru programa obstajata dve stopnji testiranja: osnovna izbira temelji na ugotavljanju stopnje napadenosti z varojami in na čistilni sposobnosti čebel, poglobljeni cilj končne selekcije pa je test preživetja družin brez zdravljenja. Odbrane družine namestijo v plemenilno postajo. V okviru strokovnega dela ugotavljajo reproduktivno sposobnost trotov, ki so napadeni z varojami. Ugotavljajo vpliv varoj na okrnjen razvoj družin, na manjše število trotov in na njihovo uspešnost parjenja. Izvajanje selekcije podpirajo zlasti vzrejevalci, odbrane čebelje družine preživijo z minimalno uporabo kemičnih sredstev proti varojam, njihov plemenski material pa je v tujini zelo cenjen. Pridobljena toleranca družin na varoje je primerljiva s čebelami, ki so produkt selekcije ruske čebele (Primorski) v ZDA. Lilia de Guzman iz ZDA je predstavila rejski program za rusko čebelo. Cilj selekcije in vzreje je predavateljica označila s »črno skrinjico«, obsega pa vrednotenje lastnosti in razvoj čebeljih družin z uporabnimi ekonomskimi lastnostmi. Selekcija sama je lahko

odbira na specifične lastnosti ali pa na splošen ne-definiran odgovor z neznanimi mehanizmi rezistence. Program selekcije so začeli izvajati po uvozu 362 čebeljih matic iz Rusije v obdobju od 1997 do 2002. Za nadaljnjo selekcijo so odbrali 18 linij čebel. Pri selekcijskem in vzrejnem delu so sodelovali tudi čebelarji. Na različnih stojiščih, v različnih državah in v različnih letih so spremljali razvoj populacije varoj v čebeljih družinah in pridelavo medu. Pri vzreji so testirali in primerjali družine italijanske čebele, selekcionirane ruske čebele in neselekcionirane ruske čebele. V prihodnje želijo selekcijo nadaljevati ter dozdajšnji napredek na tem področju prenesti v širšo čebelarstvo in v čebelarstva, hkrati pa še naprej izvajati raziskovalno dejavnost na področju vzreje in selekcije.

Profesor Osman Kaftanoglu iz ZDA je v preglednem predavanju prikazal problematiko vzreje čebel in uporabe umetnega osemenjevanja matic. V ospredje je postavil selekcijske cilje, ki lahko vključujejo različne, realno postavljene lastnosti čebeljih družin, pri tem pa ne bi smeli spregledati testiranja matic in določanja selekcijskega indeksa. Izvedba predvidenih postopkov selekcije in vzreje, ki jim sledi spremljanje in ocenjevanje rezultatov, je nujen del vzrejnih dejavnosti. Pomembno mesto ima izvajanje osnovne odbire v ciljni populaciji čebel. Zaradi posebnosti pri dedovanju in drugih bioloških lastnosti čebel ter tudi zaradi načina selekcijskega dela v praksi je genetski napredek nepredvidljiv, zahteva pa dolgotrajno delo. Glede na naravo vzrejnega dela je dandanes v svetu uveljavljena in tudi uspešna reja čistih čebeljih ras, kot so italijanska, kranjska, rasa NWC, kavkaška, ter reja križancev, kot so Buckfast, Midnight in Starline. Čebelarji lahko z izboljševanjem vzrejnih razmer, kakovostnejšo tehniko vzreje ter z izboljševanjem genetske osnove čebel okrepijo gospodarske lastnosti čebel, na katere vpliva okolje, to pa zahteva redno zamenjavo matic. Matične družine je glede na cilje vzreje mogoče pridobiti iz čistih »lokalnih« populacij in od vzrejevalcev matic. Profesor Kaftanoglu je poudaril prizadevanja čebelarjev v Srednji in Vzhodni Evropi pri ohranjanju čistih ras ter njihovo pomembnost tudi za čebelarstva v drugih delih sveta. Seveda potekajo raziskave, kako ugotoviti t. i. markerje za določene lastnosti, kot so pašna vnema, agresivnost, pomnjenje in higiensko vedenje. Razvoj markerjev bo predvidoma olajšal selekcijsko delo v čebelarstvu.

Giles Fert iz Francije je predstavil različne vzrejne dejavnike, ki vplivajo na vzrejo in izboljšanje kakovosti matic. Poleg izkušenj pri uporabi ustreznih metod vzreje, ki posebej vključuje pravilno prehrano, je predstavil tudi program vzreje, ki ga izvajajo na karinarskem otoku La Palma.

Apimondia 2007: Beekeeping Down under. Predstavitveni simbol kongresa z vsemi članicami zveze, ob vhodu na kongresni prostor.

Številne velike vzrejevalce in trgovce z živimi čebelami pestijo težave pri izvozu in uvozu na globalni ravni. Martin Braunstein je opozoril na potrebo po združevanju interesov čebelarjev in trgovcev pri premagovanju številnih ovir, med katerimi je opozoril zlasti na razraščanje birokracije in določanje številnih norm, standardov in pravil različnih mednarodnih komisij, organov, služb itd., ki pogosto nimajo veliko skupnega s čebelami in čebelarstvom.

Sklep

Predavanja in razprave v okviru dveh zasedanj o selekciji, vzreji in umetnem osemenjevanju matic so pritegnili številne udeležence kongresa: raziskovalce, različne strokovne delavce na področju čebelarstva in seveda podjetnike ter ne nazadnje tudi čebelarje. Ni naključje, da se kongresa udeležijo najvidnejši raziskovalci z vseh celin, ki prav tako kot drugi udeleženci z velikim zanimanjem spremljajo svoj del dogajanja. Dejavno sodelovanje na takem srečanju ter možnost predstavitve selekcije in vzreje kranjske čebele v Sloveniji je za naše delo zelo spodbudno priznanje. Naša vzrejna dejavnost in s tem povezana dejavnost vseh vzrejevalcev in tudi pristojnega ministrstva, ki te dejavnosti podpira, je prepoznavna in tudi cenjena marsikje v svetu. Zato sem posebno hvaležen vodji simpozija Susan Cobey iz ZDA za povabilo k sodelovanju.

KO POSTANE TOČENJE MEDU PRIJETNO OPRAVILO

Besedilo in fotografije: **Ivan Jurkovič**, univ. dipl. inž., Magajnova 26, 1231 Ljubljana, ivanjurkovic2002@yahoo.de

Za čebelarja je točenje medu težavno in zamudno delo. To spoznamo, če imamo veliko čebeljih družin s polnimi medišči. Včasih mora biti delo opravljeno ne glede na vreme, pašo in naše razpoloženje. Pri točenju je najtežavnejše delo ometanje čebel s satja. Čebelarji, ki imajo svoje čebelje družine v nakladnih panjih, imajo več možnosti. V velikih nakladnih čebelarstvih velikokrat uporabljajo begalnice, ki jo je treba vstaviti vsaj en dan pred točenjem, deluje pa le, če imamo v panjih matično rešetko in če v mediščih ni zalege. Slaba stran tega postopka je, da moramo obiskati stojišče vsaj en dan prej, dvigniti vse naklade (težko delo) in vstaviti begalnice, šele naslednji dan pa lahko pobereмо medišča. Tak med je lahko tudi ohlajen, zato je točenje oteženo.

V Združenih državah Amerike ob točenju velikokrat izpihavajo medišča. Koliko čebel se vrne in kam, se ne sprašujejo. V uporabi so tudi sredstva, s katerimi prepojijo tkanino, potem pa jo položijo na satnike, tako da se čebele umaknejo v plodišče. Vprašanje pa je, koliko teh sredstev se navzame med.

Tokrat vam želim prikazati svoj način ometanja čebel, ki sem ga uvedel postopno. Pogoji za to je visoka podnica (kakršna je opisana v Pčeli 3/2007, Pčelarju in Bienenweltu). Dalj časa sem bil zadovoljen z ročnim ometanjem čebel neposredno v visoko podnico, polne sate medu pa sem zlagal v prazno naklado na vozičku. Počasi sem spoznal, da je mogoče izboljšati tudi ta postopek. To mi je uspelo, zato ga z veseljem priporočam tudi drugim.

Pri ometanju zadostuje, da sat le enkrat spustimo v ometalnik, nato pa ga počasi dvignemo. Valji čebele ometejo naravnost v podnico. Ko sat izvlečemo, je na njem le redkokdaj še kaka čebela. Delo poteka hitro in brez pikov. Celo brez zoprne zaščite. Ne morem razumeti, zakaj se preproste in tako koristne izboljšave v čebelarstvu tako težko in počasi uveljavljajo! Točenje medu postaja prijetno opravilo. Celotna naprava skupaj s sipalnikom ne stane več kot 150 evrov.

V izdelavi imam še nekoliko izboljššan osmukalnik za nakladne panje. Prototip novega osmukalnika bo končan konec zime, spomladi 2008 pa bo, če bo šlo vse po načrtih, stekla njegova proizvodnja. Sliko novega izboljššanega osmukalnika in njegov opis bom, ko bo izdelan, objavil v Slovenskem čebelarju. ■

Na UVP odstranimo pokrov. Vmesna pregrada naj bo na podnici, in to na letvicah zgoraj. Pri ometanju ene naklade lahko ostane pitalnik v podnici.

Pločevino L-profila, ki je pritrjena na sipalnik, zasidrmo za vijak na podnici.

Olajšano je tudi neposredno ročno ometanje.

Ometalnik je narejen iz oboda, v katerem sta dva valja s spiralno vstavljenimi krtačami iz naravne žime. Vsak valj ima svoj motor, ki ga poganja 12 V avtomobilski akumulator. Na panj ga pritrđimo še s posebnim pasom ali z elastiko.

Razmišljanje ob članku »Navzočnost parazita *Nosema ceranae* v čebeljih družinah v Franciji«

V prevedenem in prirejenem članku, ki ga je Maja Smodiš Škerl objavila v letošnji 10. št. Slovenskega čebelarja, so zelo podrobno opisani delo in ugotovitve francoskih čebelarjskih strokovnjakov pri raziskavah nove vrste čebeljega zajedavca *Nosema ceranae*. Kljub prepričljivim rezultatom, ki nakazujejo, da naj bi bila nova vrsta noseme eden pomembnejših povzročiteljev tako zimskih kot letnih izgub odraslih čebel v Zahodni Evropi, pa se mi vendarle porajajo določeni pomisleki in dvomi o upravičenosti takih teorij. Razlika med obema vrstama noseme je za navadne smrtnike skoraj zanemarljivo majhna. Gre za razliko v majhnem delčku genske strukture. Po zunanem videzu spor sta obe vrsti enaki, tako da ju s težavo ločimo celo z elektronskim, kaj šele z navadnim, optičnim mikroskopom. Po mnenju francoskih raziskovalcev pa naj bi vrsti noseme kljub zelo veliki podobnosti povzročali pri čebelah občutno drugačne bolezenske znake, predvsem pa naj bi bila *N. ceranae* tudi občutno bolj škodljiva. Povzročala naj bi odmiranje čebel prek celega leta, tudi poleti. Bolezen naj bi potekala brez tipičnih znakov, kot so griza, napeti zadki itd. Ne glede na tako različen potek bolezenskih znakov pa sta obe vrsti noseme enako občutljivi na iste vrste zdravil. Tako ena kot druga nosema je občutljiva na antibiotik Fumagillin, prav tako tudi na pelinove pripravke. Italijanska družba Chemicals iz Padove je na podlagi izvlečkov iz pelina izdelala sredstvo, imenovano Apiberb, ki je precej učinkovito zdravilo. Glede na vse to bi pričakovali, da nose mavost, ne glede na to, ali jo povzroča *N. ceranae* ali *N. apis* ali pa oba skupaj, ob uporabi omenjenih zdravil ne bi smela biti problem. Po vsem povedanem so vzroki za množično odmiranje čebeljih družin v Zahodni Evropi, pa tudi ZDA, bolj podobni novemu pojavu, imenovanemu CCD (colony collapse disorder) ali po naše »motnji propadanja čebelje družine«. To je

kompleksna motnja, ki povzroča zmanjševanje števila odraslih čebel, posledica tega pa je tudi zmanjševanje zalege in končno tudi izpraznitev panja. Vzroki za pojav te motnje niso natančno znani, nekaj pa je že zelo verjetnih. Med najverjetnejšimi strokovnjaki navajajo kronične zastrupitve s sistemskimi insekticidi. Le-ti se izločajo v cvetnem prahu in nektarju rastlin, pri katerih so jih uporabili in ki ju čebele uživajo predvsem pozimi iz zimskih zalog. Ti strupi se kopičijo v čebeljem organizmu. V večjih količinah povzročijo predčasno odmrtnje čebele, v manjših količinah pa poškodujejo predvsem tiste žleze čebel, ki izločajo matični mleček. Posledica je slabo negovana zalega, zato ta predčasno odmrne ali pa se iz nje izvalijo slabotne čebele, ki prav tako kmalu odmrrejo. Drug verjeten vzrok pojava CCD so gensko spremenjeni organizmi, predvsem cvetoče rastline, npr. oljna repica, sončnice. Sestave cvetnega prahu teh rastlin ne poznamo, lahko pa domnevamo, da se razlikuje od cvetnega prahu gensko nespremenjenih rastlin in morda ne ustreza potrebam čebeljega organizma. Čebela je izjemno star organizem, ki se že milijone let ne spreminja. Zaradi tega se zelo počasi odziva na različne zunanje spremembe okolja, posledice pa so motnje v razvoju čebeljih družin in njihovo povečano odmiranje. Menim, da bi se morale raziskave pojava CCD usmeriti predvsem v to smer, čeprav verjamem, da proizvajalci fitofarmaceutskih pripravkov in ustvarjalci gensko spremenjenih organizmov nad tem niso navdušeni, zato jih skušajo preusmeriti stran od svojih interesov. V Sloveniji do zdaj nismo zaznali tako množičnih izgub čebel z znaki CCD, vendar to še ne pomeni, da se v prihodnje ne bodo pojavile. Če se bodo, bo edina rešitev pomoč države in njenih organov na resornih ministrstvih, kajti čebelarji bomo pri tem le ne močni opazovalci.

Borut Preinfalk, dr. vet. med. VF-NVI

S KNJIŽNE POLICE

NOVA KNJIGA »ČEBELJE PAŠE: SPOZNAJMO IN OCENIMO 200 PAŠNIH RASTLIN«

Besedilo In fotografije: **Jasna Kralj**, Nacionalni inštitut za biologijo

Günter Pritsch, *Bienenweide*, 200 Trachtpflanzen erkennen und bewerten, 2007

ISBN 978-3-440-10481-1, 168 strani, 238 barvnih fotografij, 96 risb,

Kosmos Verlag – GmbH & Co. KG, Stuttgart, cena: 22,90 evra.

Za hiter razvoj čebelje družine in obilen donos medu je potrebna dobra paša, zato moramo dobro razmisliti, kam bomo postavili čebelnjak. Z zasaditvijo medovitih rastlin v okolici čebelnjaka lahko skrajšamo ali celo preprečimo brezpašno obdobje in tako izboljšamo izrabo paše. Knjiga »Čebelje paše« s čudovitimi

fotografijami in natančnim opisom predstavlja 200 medovitih rastlin, ki cvetijo od zgodnje pomladi do jeseni. Avtor knjige, prof. dr. Günter Pritsch je bil dolga leta predsednik društva za čebelje paše, zato ima na tem področju bogate izkušnje, še zdaj pa je dejaven v lokalnem čebelarskem društvu.

Knjiga je razdeljena na več delov. Prvi del obravnava pomen paše ter ključne dejavnike, ki vplivajo nanjo in na oprashi tev. Drugi del obravnava možnosti za boljšo izrabo paše. V tretjem, osrednjem delu, so poleg fotografij tudi natančni opisi rastlin. Vsak opis vsebuje izvor rastline, znakovni opis, ali je rastlina enoletnica, dvoletnica ali trajnica, ali je drevo ali grmovnica, razmere, v katerih uspeva, natančen opis cveta, čas cvetenja ter kdaj lahko čebele nabirajo cvetni prah in/ali medicino. Z lestvico od 1–4 je označena tudi donosnost cvetnega prahu in medicine vsake rastline. Četrti del vsebuje različne tabele, v katerih so rastline urejene po abecednem redu ljudskih

imen, dodano pa je tudi strokovno botanično poimenovanje. Ena izmed tabel vsebuje pregled medovitih rastlin, ob vsaki sta navedena tudi vsebnost sladkorja v medicini in donos medu na hektar. Tabele, v katerih so navedeni zelišča, grmovnice in drevesa, prikazujejo, v katerih mesecih čebele na njih nabirajo cvetni prah ali medicino.

Knjiga vključuje tudi tabelo lesnih rastlin z navedbo proizvajalcev mane. Na koncu knjige je še seznam vseh medovitih rastlin, urejenih po abecednem redu ljudskih in strokovnih botaničnih imen. Knjiga je zelo pregledna, zato je izvrsten vodnik po čebeljih pašah. Vsekakor je to knjiga, ki jo rad vzameš v roke, saj v njej hitro najdeš iskane informacije. Čebelar v knjigi Günterja Pritscha gotovo najde odgovora na vprašanja, kako izboljšati pašo in kako z zasaditvijo medovitih rastlin v okolici čebelnjaka ali s prevozom čebel na boljšo pašo skrajšati brezpašna obdobja. ■

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽPANJIH V NOVEMBRU

Besedilo in fotografije: **Janez Kropivšek** – Jeronim nad Vranskim

Drevje je že odvrгло svoje liste, ki so ob pomoči sonca ustvarjali fluemski sok. Žal pa letos ni bilo dovolj posrednikov, ki bi čebelam omogočili, da bi ta sok predelale v med. Pred leti sem opazoval javorje, ki so že odvrgli liste, uši pa so še naprej ždele na golih poganjkih in izločale mano. Tudi hojeva pasišča letos niso bila rododarna. Samo prijatelj iz Šempasa mi je lahko poročal o majhnih donosih na ajdi in jesenskem cvetju.

Letos sva z ženo letovala v severnem delu Tunizije. Želela sva si ogledati deželo, katere bojevniki so si v davnih časih upali ogrožati mogočne Rimljanje. Jesen je tam prav prijetno topla. Prijetno sva bila presenečena, ker so v hotelu za zajtrk ponudili tudi med, in to v dveh velikih skledah. Okus je imel po eukaliptu. Ker je bil zelo tekoč, je bil verjetno pridelan v nakladnih panjih. Najprej sem bil nad okusom medu navdušen, saj je bil zelo aromatičen. Ko pa sem ga pojedel nekoliko več, me je ta aroma začela motiti. V državi naj bi bilo kar nekaj čebelarjev, vendar sva med potovanjem opazila samo dve stojišči s približno tridesetimi nakladnimi panji, verjetno Dadantove mere v eni nakladi, ki so stali v senci oljk. Tudi trgovine so z medom slabo založene in še ta je po večini

uvožen, predvsem iz Španije. Uvoženi med je v lični embalaži, z napisom v arabskih črkah in v latinici ter opremljen z zaščitno prelepko. Domači med prodajajo samo izpod pulta, in to v kozarcih od kumaric, z ostanki voščin, poimenovan kot gorski med. Cena je okroglih dvajset tunizijskih dinarjev za kilogram, to pa je več kot deset evrov. Razumljivo, da sva po bazarju, ki je namenjen domačinom, zaman iskala med. Na velikanskem bazarju, na katerem prodajajo

Zadnji pregled družin pred opaženjem je opravil tudi čebelar Franc Kovačič.

Kaj je treba storiti novembra?

- Skuhati je treba voščine.
- Pripraviti in prodajati moramo čebelje pridelke.
- Pozornost je treba nameniti izobraževanju.
- Se veseliti uspeha in Bogu zahvaliti za prejete darove.

spominke, je bil en sam majhen, a prikupno urejen kotichek domačega čebelarja s samo nekaj kozarci različnega medu. Žal čebelarja ni bilo tam. Prijazen sosed, ki je prodajal spominke iz oljčnega lesa, nama je nekoliko opisal njegovo čebelarstvo. Na bazarju je bilo zelo veliko ljudi, velika gneča, značilno arabsko pregovarjanje in pogajanje za cene, v čebelarjevem koticčku pa blažen mir in skoraj nobenega obiskovalca. Presenečena sva bila, da se med pogovorom v malce polomljeni angleščini, pomešani s francoščino in z arabskim naglasom, sploh ni potrudil, da nama bi kar koli prodal. Kakor da bi bil vesel že obiska, da se je lahko vsaj s kom pogovarjal.

Domov sva se vrnila dan po razdejanju, ki so ga povzročile poplave. Na srečo sem doma na hribu, na katerem med kamenjem ni veliko zemlje, tako da deževje ne more poškodovati drugega kot cesto.

Čebel ta mesec ne nameravam nič vznemirjati. Naj počivajo in si v miru oblikujejo zimsko gručo, v kateri bodo na pol omamljene preždele najhladnejše dni do prvih znakov, da zima le ne bo trajala večno, da se Zemlja obrača k Soncu in da matica že zalega nova jajčeca. To pa bo že prihodnje leto. Do tedaj bom prihodnji mesec še dokončno obračunal z varojo. To naredim navadno med sv. Miklavžem in Svetimi tremi kralji, ko je dovolj toplo. Lani je bila v pozno narejenem ometencu z mlado matico zalega še nekaj dni pred božičem. Če je v družini samo nekaj celic pokrite zalege, v katerih se skrivajo varoje, jih sredstvo za zatiranje ne doseže, zato preživijo in se v prihodnjem koledarskem letu izjemno

Čebelar Franc Kovačič iz Vira pred svojim novim čebelnjakom na Podrečju pri Domžalah.

razmnožijo. S tem so zagotovljene težave za čebele in neuspeh za čebelarje.

Voščeni pokrovčki so se do zdaj že dovolj ocedili, zato jih bom opral in prekuhal v vosek za satnice, sladki vodi pa dodal selekcionirane kvasovke, da jo bom po alkoholnem vrenju destiliral in porabil za medeni liker. Za kuho voska si vedno vzamem dovolj časa in dovolj vode. Kolikor več vode porabim, toliko bolje mi gre. Predvsem pa je pomembno, da se vosek čim počasneje ohlaja, dokler se ne strdi. Med počasnim ohlajanjem vosek izloči vse nečistoče. Za kuhanje voska pa ne smemo uporabljati nezaščitene železne posode in orodja, da ne onesažimo voska. Ostankov sredstev proti varoji se znebim tako, da za satnice uporabim samo vosek iz medenih pokrovčkov in trotovine. Vosek starih satnic je najbolje prodati v svečah in zdaj je pravi čas za njihovo izdelavo. Pred vlivanjem ali zvijanjem je koristno preizkusiti, ali gorijo in kako. Čebelji vosek namreč ne gori tako dobro kot parafin, zato je zelo pomembno, kakšen in kako debel stenj uporabimo. Če je stenj pravi, plamen sveče iz čebeljega voska in njegov vonj pričarata še piko na »i« k čudovitemu razpoloženju ob praznični večerji v dvoje ali z družino. ■

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNIH PANJIH V NOVEMBRU

Besedilo: **Mihael Kamplet** – Pekre

Dnevi so hladnejši. Življenje v panjih se je umirilo. Tam, kjer se izlega še zadnja zalega, so se čebele stisnile v gručo. Po navadi je to v prednjem delu panja. Ob toplejših dnevih se gruča razširi in sredi dneva čebele tudi še izletavajo. S čebelami zdaj nimamo dela, čaka nas le še zimsko zatiranje varoj, vendar to izvedemo šele ob koncu tega meseca ali decembra.

Zdaj že lahko potegnemo črto pod minulo čebelarško sezono, predvsem, kako uspešna je bila in kje smo morda delali kakšne napake, da jih ne bomo ponavljali prihodnje leto. Pri tem so nam še kako v pomoč naši zapiski. Pri pregledu svojih zapiskov sem ugotovil, da je odpad varoj letos večji, kot je bil prejšnja leta. Vsa leta delam podobno: spomladi enkrat izrežem trotovino, julija, po zadnjem toče-

nju, izvedem poletno zatiranje, potem pa novembra ali decembra še zimsko zatiranje varoj. Zdravila sem menjaval, rezultat pa je bil prejšnja leta podoben, to je zadovoljiv. Povprečen odpad varoj do julija ni bil večji kot ena varoja na dan, letos pa so do julija odpadle povprečno kar po tri varoje na dan. Kljub zatiranju je bil odpad varoj vse leto občutno večji kot prejšnja leta, in to celo septembra. Odpad varoj spremljam pri vseh družinah vse leto, in to vsaj enkrat na mesec. V prejšnjih letih je od julija do konca leta odpadlo povprečno po 1400 varoj na družino, letos pa je od avgusta do oktobra odpadlo povprečno že po 1700 varoj (najmanj 450, največ 4100), tako da naj bi jih po predvidevanjih do konca leta odpadlo povprečno po 2000. Kaj bi lahko bil vzrok? Lani sem zimsko zatiranje izvedel 15. novembra z oksalno kislino. Jesen je bila nadpovprečno topla, zato je povsem mogoče, da se do tedaj še ni izlegla vsa zalega. Najverjetneje je bila napaka narejena prav s prezgodnjim zimskim zatiranjem varoj. Zima je bila izjemno mila, zato so matice zgodaj začele zalegati. Z zgodnjim razvojem družin se je množila tudi varoja. Pomlad je bila topla z dosti padavin, torej vlage, take razmere pa so verjetno ugodne za razvoj varoj. Najmanjši odpad varoj je bil leta 2003, tega leta pa sta bila pomlad in poletje vroča in zelo sušna. Da ne bi ponovil lanske napake, bom letos zimsko zatiranje izvedel pozneje, verjetno šele decembra, odvisno od tega kakšna bosta oktober in november.

Zimsko zatiranje varoj

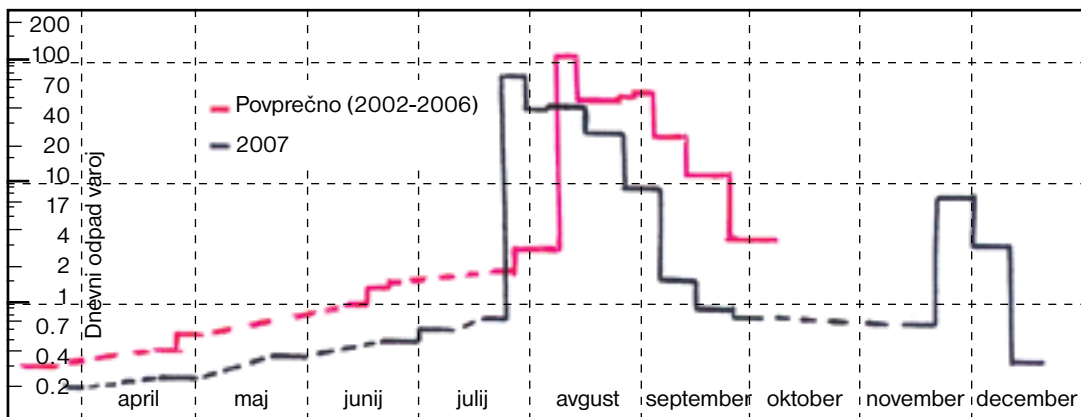
Ne izvajajmo ga prezgodaj! Pazimo, da se izleže vsa zalega! Če namreč zimsko zatiranje izvedemo prej, kot se izleže vsa zalega, bo v panjih ostalo več varoj. Zadnja leta so se po 20. novembru še vedno pojavljali dnevi, ko se je opoldanska temperatura zvišala na več kot 12 °C. Tudi decembra se je temperatura v nekaterih dneh povzpela na več kot 6 °C, to pa je dovolj za zimsko zatiranje. Ker imamo na voljo več

načinov zimskega zatiranja, izberemo pač tistega, ki nam najbolj odgovarja. Ravnamo se po veterinarskih navodilih. Sam menim, da je za nakladne panje najpreprostejše in najmanj zamudno zatiranje z oksalno kislino s kapanjem. Vsekakor pa vstavimo vložke, da bomo vedeli, kolikšen je odpad varoj.

Opaženje

Z opaženjem preprečimo prepah na stikih naklad, zmanjšamo temperaturna nihanja med dnevno in nočno temperaturo v panjih ter zaščitimo naklade pred vlago in soncem. Z opaženjem pa ne grejemo panjev. Pozimi, torej v dolgotrajnejšem hladnem obdobju, je temperatura v panju zunaj gručice skoraj enaka kot zunaj panja. Čebele ogrevajo le gručico. Paženje s PVC-folijo ni primerno. Ta je neprepustna, zato se na notranji strani nabira kondenz. Nekateri čebelarji uporabijo za opaž strešno lepenko. Zelo primerna, trpežna in praktična za opaž pa je folija, ki jo pri prekrivanju streh polagajo pod kritino. Večina čebelarjev panjev z zunanje strani ne paži, moramo pa toplotno zaščititi strop panja, in to z izolacijo, ki je prepustna, ki diha, tako da se odvečna vlaga lahko odvaja iz panja. Za to je najcenejši in najprimernejši časopisni papir, ki ga vložimo v vmesni pokrov ali v Milerjev pitalnik. Januarja ali februarja začnejo matice zalegati in čebele zvišajo temperaturo v gnezdu na 33 °C, v toplotno zaščitenem panju pa to temperaturo lažje vzdržujejo.

Na oddaljenejšem stojišču panje opažim hkrati z zimskim zatiranjem oziroma kak teden ali deset dni pozneje, ko preverjam, koliko varoj je odpadlo. Zgoraj pustim Milerjev pitalnik, vanj dam zmečkan časopisni papir in nanj položim vmesni pokrov. Panje ovijem s strešno folijo, ki prepušča vlago. Čez vmesni pokrov položim še približno tri pole časopisa, tako da papir sega nekoliko čez rob, in ga pokrijem s pokrovom, tega pa še obtežim. Tako opaženi ostanejo panji do pomladi. ■

Dnevni odpad varoj v letih 2002 - 2007 na mojem čebelnjaku.

VETERINARSKI NASVETI ZA NOVEMBER

Besedilo: **Borut Preinfalk**, dr. vet. med., Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut

V naših podnebnih razmerah po navadi novembra le razmišljamo o čebelah. Te žuželke so stisnjene v zimsko gručo in se skušajo prebiti skozi mrzle zimske mesece. Žal pa se zadnja leta podnebje spreminja tudi pri nas, tako da so temperature pozimi nenavadno visoke. Čebele se na to odzivajo s podaljšano aktivnostjo zunaj panjev, pa tudi matice zalegajo dlje, kot je bilo to običajno. Posledica tega je večja poraba zimskih zalog in podaljšan čas razmnoževanja varoj. Čebelarji moramo vse to upoštevati, predvsem pri izbiri časa zimskega zatiranja varoj, zato ob primernih zbiranjih temperaturah najprej pregledamo 1–2 panja z mladimi maticami. Le-te po navadi zalegajo najdlje, in če so te družine že brez zalege, so skoraj gotovo

tudi vse preostale. Ko smo prepričani, da v panjih ni več zalege, izvedemo zimsko zatiranje varoj. Čas zatiranja moramo izbrati natančno, saj zimsko zatiranje izvajamo le enkrat. Če zgrešimo, ne bomo dosegli želenega učinka. Z izjemo zimskega zatiranja varoj zdaj nimamo dela pri čebelah. Ker imamo več časa, pa tudi veselega decembra še ni, se udeležimo izobraževanj, ki jih organizira Čebelarstva zveza Slovenije oz. društva. Znanja ni nikoli preveč, kajti kot pravi star pregovor: »Ponavljanje je mati modrosti!« Razporede izobraževanj najdete v 9. številki našega glasila. Samoizobražujemo pa se lahko ob pomoči strokovnih knjig, ki jih je tudi v slovenščini dovolj. Neizčrpen vir, tudi čebelarskih informacij, je internet.

Opozorilo za uporabnike oksalne kisline z metodo termosublimacije

Oksalna kislina je za človeka zelo škodljiva, če zaide v njegovo telo.

Da tudi pri metodi zatiranja varoj s termosublimacijo oksalne kisline preprečimo vsakršno možnost prehoda nevarnih hlapov ali kristalnega prahu te kisline v naš organizem, se moramo zavarovati z obrazno masko SR 200. Ta mora imeti plinski filter 294 ABE2, ki uporabnika varuje pred organskimi plini z vreliščem več kot 65 °C, anorganskimi plini in kislino reagirajočimi plini ali hlapi. Prav tako moramo poskrbeti še za vse druge običajne

varnostne ukrepe, saj tudi s tem zagotovimo varno in učinkovito delo z oksalno kislino.

Oksalna kislina se namreč izjemno hitro veže s kalcijem, to pa povzroči znižanje koncentracije te snovi v človekovi krvi. Posledica tega so lahko hude zdravstvene težave.

Klinični znaki zastrupitve so trepetanje telesa, mišični krči, nizek tlak, šibek pulz. Ob morebitni zastrupitvi moramo piti veliko vode in takoj poiskati zdravniško pomoč.

Svetovalna služba – Vlado Auguštin

THERMOSUBLIMATOR® Najnovejša - »S«- izvedba

THERMOSUBLIMATOR
v AŽ- panju

NAJUSPEŠNEJŠI IN NAJCENEJŠI NAČIN ZATIRANJA VAROJ!

- nikakršnih ostankov v medu in drugih čebeljih pridelkih;
- postopek je neškodljiv za čebele in čebelarja;
- deluje brez naše navzočnosti;
- učinkuje v vsakem letnem času, ko so temperature več kot 5C°;
- učinkovine: oksalna kislina in eterična olja;
- velikost: viš. 7cm, premer 6cm.

IVAN JURKOVIČ • (01) 537 36 36 • (031) 325 089

ČEBELJA PAŠA IN TEŽAVE Z MEDVEDI V KOSTELJSKI DOLINI

Besedilo in fotografije: **Ivan Jurkovič**

Minulo zimo si bomo čebelarji zapomnili kot zelo milo in tudi čebele so jo zato dobro preživele. Letošnja pomlad je tudi v Kosteljski dolini prehitela lansko za tri tedne. Presenečen pa sem bil, ko sem obiskal moje čebele na stojišču v Kostelu v dolini Kolpe. Več kot deset let hodim tja k čebelam, a takega cvetenja javorja nisem opazil še nikoli doslej. Na nekoliko dvignjenih bregovih Kolpe sem spomladi vedno prešteval rumeno cvetoča javorjeva drevesa. Bilo jih je le nekaj deset. Letos sem se presenečeno oziral, saj nisem mogel verjeti očem ... Tudi domačini pravijo, da takega cvetenja javorja še ni bilo! Temu primerno je bilo letos tudi medenje in medu nam za naše kupce ne bo zmanjkalo tako kmalu. Prvič sem se srečal z medvedom pred več kot dvajsetimi leti, ko sem imel čebele na Menini planini. Tja se je priklatil in pobijal ovce. Razbil je tudi nekaj mojih panjev. Pregnal ga je pastir Albin, sam pa sem seveda čabele takoj odpeljal. Pred medvedom trepetajo tudi kočevski čebelarji. Če se loti čebel, ga težko odvrnete. Tudi kmetje, kolikor jih je še ostalo, se jeseni bojijo za svoje pridelke. Po koruznih njivah postavljajo tranzistorske sprejemnike, tako da je ponoči in podnevi na teh površinah slišati poskočne melodije. Pravijo, da pregnanjajo medvede.

Kaj storiti, kako pregnati medveda?

Najprej sem ograbil čebele z ograjo s štirimi vodarnimi žicami z električno napetostjo 10.000 voltov. Vendar to ni zadostovalo. Mladiči so se splazili pod žico in prevračali panje, zunaj pa jih je čakala medvedka. Za zdaj zadostuje samo mreža, kakršno upo-

Jež se zvije v klopčič, ko se dotakne žice, ki je do tal, zato je bolje, da jih malo dvignemo, da lahko gredo pod njimi.

Ko medvedom zadiši med, nastane v čebelnjaku ali na stojišču pravo razdejanje. Lovci popišejo škodo, čeprav plačilo le te ne more poplačati uničenih čebel. Velikokrat se po razdejanju pojavi še ropanje, tako da je lahko uničeno celotno stojišče. Ni čudno, da se čebelarji in čebele, ki so si za zimo nabrale polne panje, bojijo krempljev in zob tega kosmatinca.

rabljajo za ogajo za ovce, z električno napetostjo 10.000 voltov. Vendar vedno s strahom prihajam k čebelam, saj se bojim, da niso morda panji spet razmetani na vse strani. Tudi na prikolicah in tovornjakih čebele niso povsem varne. Medved večkrat skoči visoko, potrga brade panjev in jih puli iz skladovnic. Nekateri trdijo, da medveda prežene tudi utripajoča električna sveča.

Če se medved dotakne mreže z električno napetostjo 10.000 voltov, zatuli, da poskočijo konji v sosednjem hlevu, zbeži in se redkokdaj vrne na ogled. Ta mreža pa je usodna za ježe. Če se zapletejo vanjo, si ne morejo več pomagati. Zato jo moramo dvigniti tako visoko, da ježi lahko zlezejo pod njo in pobirajo mrtve čebele in zalego, ki jo čebele znosijo iz panjev. Žal veliko ježev pobijejo tudi več kilometrov dolge ograje za ovce. ■

ANTON ŽNIDERŠIČ: V SPOMIN OB 60. OBLETNICI NJEGOVE SMRTI

Besedilo: **Marjan Debelak**

Z nekoliko mešanimi občutki sem na prigovarjanje mojih čebelarških prijateljev po treh letih premora vendarle prijel za pero in za naše osrednje čebelarško glasilo napisal pričujoči spominski članek. Obletnic smrti se navadno spominjamo z bolečino zaradi izgube nam dragih pokojnikov. Raje praznujemo njihove rojstne dneve. Pa vendar, rojeni nima prav nikakršnih zaslug za svoje rojstvo, da bi ga slavili, ob smrti pa je očitno, kaj je človek v svojem življenju dosegel. In Anton Žnideršič je v svojem življenju dosegel izjemno veliko. V številnih pogledih nam je Lahko vsem za vzor!

Iskalec dobrega panja

Anton Žnideršič, naš veliki čebelarški učitelj in izumitelj, je začel že v mladosti, v obdobju velikih svetovnih sprememb in iskanj novih načinov čebelarjenja, delovati kot čebelarški samouk. Izum čebelarjenja v panjih s premičnim satjem je sprožil nove izzive tudi za tega podjetnega mladeniča in mladega moža. Ker se ni šolal za poslovne ali gospodarske dejavnosti (končal pa je za tedanje razmere izjemno pomembne štiri razrede gimnazije), je moral domala celotno poglobljeno gospodarsko in čebelarško znanje pridobiti iz knjig in s svojim lastnim ustvarjalnim duhom. S satici opremljeni in prostorninsko samo nekoliko povečani kranjiči, s katerimi so tedaj v naših krajih skušali čebelarji nadomeščati navadne kranjiče, seveda niso mogli zadovoljiti njegovega namena, da bi čebelaril na »več medu z manj roji« in ne na »veliko rojev z manj medu«, kot so do tedaj po večini čebelarili pri nas. Uspeti je skušal z drugimi, takrat že tudi pri nas uporabljanimi novimi panji s satniki, a so ga vsi po vrsti razočarali.

Žnideršič je bil velik praktik in gospodarstvenik. Od čebel in njihovih pridelkov je želel poleg privlačne dejavnosti kovati tudi dobiček. Iskal je ustrezen panj, ki bi čebelam v našem pašno-podnebnem okolju omogočal optimalen razvoj in s tem večje donose medu, čebelarju pa čim lažje delo, vključno s čim lažjim prevažanjem na paše. Skratka, želel je ustvariti moderen in donosen čebelarški obrat.

Obetavne nakladne panje, ki so jim tedaj pri nas rekli »amerikanci«, je kmalu izločil iz svojega podjetja. Opisal jih je takole: »Niso bili za prevažanje, težko jih je bilo pripraviti za na pot, čebele silijo skozi špranje, prezimovanje v njih je slabo, veliko je v njih vlage in plesni.« Nekoliko bolj so ga zadovoljili Gerstungovi panji z veliko mero satnikov, vendar mu

kmalu tudi ti niso bili več pogodu.

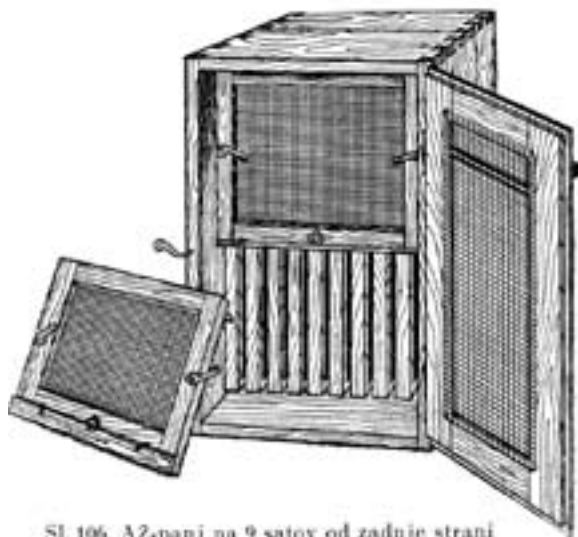
Končno je dobil v roke novo knjigo z opisom Albertijevega »listovnega« panja in v njem našel še tisto, kar je manjkalo preostalim panjem. Tako je imel pri roki vse osnovne dele najprimernejšega panja, vendar, na žalost, raztresene v različnih panjih. Treba jih je bilo zbrati na enem mestu v učinkovito celoto. Ustvariti je bilo treba nov panj in lotil se je konstrukcije panja, ki bi ustrezal razvoju čebelje družine kranjske pasme v naših pašnih in podnebnih razmerah ter pri nas ustaljenemu načinu čebelarjenja v čebelnjaku z odpiranjem panja od zadaj, poleg tega pa bi bil pripraven tudi za prevoze na paše. Takole se je pozneje spominjal tega obdobja: »Učil sem se pri velikih mojstrih – seveda le po knjigah. Prevzel sem od vsakega, kar se mi je zdelo primerno. Črpal sem zlasti iz Gerstungovih, Preussovih in Albertijevih del ter iz knjige 'ABC čebelarstva', ki jo je izdala Root Company v Ameriki. Na izkušnjah teh priznanih čebelarških veljakov sem pričel graditi svoj panj in urejati način čebelarjenja v njem.«

Žnideršičev panj je postal »naš panj«

Po Albertijevem »listovnem« principu, s katerim se je seznanil v njegovi knjigi iz l. 1887, ter po drugih panjskih principih in elementih, ki jih je imel za najboljše v nekaterih drugih panjih, je do leta 1903 postopno sestavil in nato temeljito preizkusil nov panj. V njem je obdržal Gerstungovo velikost satnika, vendar ga je ustrezno preoblikoval in postavil na kovinske grede v podolžni legi. V svojem panju je uveljavil tudi zahtevo, naj bo medišče po obliki satja enako plodišču.

Premalo je znano in poudarjeno, da je pravzaprav »listovni« princip panja prvi izumil v slovenski deželi živeči baron Rothschutz, ljudsko poimenovan tudi »Rožič«, in ga že leta 1872 predstavil na čebelarški razstavi v Salzburgu, Alberti pa je svojega predstavil šele dve leti pozneje v mestu Halle! Tega najbrž tudi Žnideršič ni vedel, sicer ne bi tako brez zadržkov poimenoval svoj panj po tujcu Albertiju, od katerega

Sl. 106. AŽ-panj na 9 satov od zadnje strani

Izvirni ali temeljni Žnideršičev oziroma »naš« listovni AŽ-panj, ki ga je po novejših dognanjih mogoče s sestavljanjem ali dodatki tudi prostorninsko neomejeno večati. N. Pirnat: Anton Žnideršič (1874–1947)

je v celoti prevzel predvsem »listovni« princip. Šele naši čebelarji, ki so začeli na njegovo spodbudo in spodbudo njegovih somišljenikov množično uporabljati njegov panj, so dosegli spremembo poimenovanja njegovega panja, najprej v »Alberti-Žnideršičev panj« ali kratko »AŽ-panj« ali »panj Žnideršič« in tudi »Anton Žnideršičev panj«. Glede na uveljavljeno prakso poimenovanj panjev po avtorjih različnih izboljšav ali sprememb izvirnega panja bi bilo pravzaprav najbolj upravičeno ime »panj Antona Žnideršiča« ali »Žnideršičev panj«. Zelo smiselno pa je še vedno tudi Žnideršičevo poimenovanje »naš panj«. Saj je v resnici naš, slovenski, po izvoru in po večinski sto let trajajoči rabi pri naših čebelarjih!

Novi panj je oblikoval v dobro pretehtani velikosti, da je bil poleg temeljnih razvojno-čebeljih in medonosnih zahtev kot trdna panjska enota tudi odličen za opravljanje v čebelnjaku ter priročn in ne pretežak ali preneroden za prenašanje – nalaganje in zlaganje – pri prevažanju na paše. Ne smemo pozabiti, da tedaj ni bilo prevoznih čebelnjakov s stalno nameščenimi panji, temveč so morali vsak panj posebej nalagati in zlagati, včasih še na več prevoznih sredstvih, iz domačega čebelnjaka v pašni čebelnjak ali v improvizirano pašno skladanico! Napisal je skromno in odkrito, kot je bilo to v njegovem značaju: »Ne bom trdil, da je A.-Ž. panj najboljši, eno prednost pa lahko poudarjam: naš panj je za prevažanje neprekosljiv!« Ta panj je še nekoliko spreminjal in izpopolnjeval v nekaterih podrobnostih na

podlagi svojih razmišljanj, novih izkušenj, pa tudi različnih pripomb in predlogov vse večjega števila čebelarjev, ki so začeli z velikim uspehom in veseljem čebelariti s temi panji. Saj so s temi modernimi panji in novim načinom čebelarjenja v njih lahko ohranili temeljne značilnosti dotedanjega »kranjičarskega«, tipično slovenskega načina gojenja čebel: v naših značilnih čebelnjakih, s prevažanjem in poslikavanjem panjskih končnic.

Nemirni, ustvarjalni duh plemenitega iskalca

Žnideršič je še naprej ostal nemiren, nikoli povsem zadovoljen ustvarjalni duh. Stalno je izpopolnjeval svoj panj in načine čebelarjenja v njem, iskal pa je tudi še kaj boljšega, novega.

Napisal je: »Če ne bomo ničesar iskali in preizkušali, bomo morali stopati vedno le po stopinjah drugih narodov.«

Tako je sestavil in preučeval tudi nov, zelo zanimiv »listovni« poskusni panj za vzrejo matic, imenoval ga je »matičnjak«. Sestavljen je bil iz okvirjev, v katere je vstavljale sate običajne mere, ki pa so imeli trdno celuloidno srednjo steno ali satnico, da so čebele na njej zgradile na vsaki strani stene povsem ločeno polovico satnih celic. Vsaka čebelja družinica z mlado matico je imela v tem večoddelčnem »listovnem« panju le eno satno ulico, v kateri je bila cela družinica tesno skupaj, da je lažje vzdrževala ustrezno toploto in neposredne stike.

Ta svojevrsten »eksperimentalni panj« za vzrejo matic, kot ga je tudi imenoval, je bil morda vzrok zgrešene domneve, ki je bila prvič zapisana v knjigi Sodobno čebelarstvo leta 1955, osem let po Žnideršičevi smrti, namreč, da naj bi Žnideršič v svojih poznih letih zavrgel (?) svoje AŽ-panje v korist nekih novih (nakladnih?) panjev, ki jih je skonstruiral po zgledu švicarskega čebelarja Fr. Huberja. Ta je sicer znan kot avtor posebnega opazovalnega panja, sestavljenega samo iz okvirjev oziroma satnikov, po katerem se je pri konstrukciji svojega »matičnjaka« zgledoval Žnideršič. Svoje ali »naše« AŽ-panje je Žnideršič (kot so izpričali njegovi še živeči najbližji prijatelji in družinski člani, razvidno pa je tudi iz njegovih člankov, ki jih je pogosto pisal za Slovenskega čebelarja) vselej zagovarjal in priporočal (saj kljub iskanju ni našel nič boljšega), z njimi pa je čebelaril do smrti.

Pri 66 letih je našega, za slovenske čebelarje brez dvoma najpomembnejšega in najusodnejšega izumitelja, neutrudnega in učinkovitega pospeševalca čebelarstva v Sloveniji in velikega domoljuba doletela druga svetovna vojna vihra, po vojni pa spet povsem nove gospodarske in družbene razmere. Tem, zanj v marsičem neprijaznim in krivičnim razmeram, se je s težavo vendarle skušal prilagoditi.

Nadaljevanje na strani 343 ►►

Dnevi apiterapije in čebelarstva

Besedilo: **Tanja Magdič**

Od 11. do 13. oktobra so v Čebelarškem centru na Brdu pri Lukovici potekali Dnevi apiterapije in čebelarstva. Za prvo leto lahko rečemo, da je bil obisk kar zadovoljiv, predvsem na predavanjih, center pa je poleg približno 300 odraslih obiskovalcev, obiskalo tudi približno 120 otrok. Obiskovalcem smo ponudili možnost brezplačnega obiska strokovnih predavanj, predvsem mlajšim pa smo predstavili tudi pomen čebele in njene koristi, ogledali so si lahko laboratorij, spoznali čebelarško kulturno dediščino, predstavili pa smo jim tudi različne vrste medu in koristi preostalih čebeljih pridelkov. Na stojnicah so si obiskovalci lahko ogledali bogato izbiro čebeljih pridelkov in obogatili svoje domače zaloge, se seznanili z izdelavo dražgoških kruhkov, lectovega peciva in panjskih končnic, lahko pa so si izdelali tudi svojo svečko iz čebeljega voska. Tovrstni dogodki imajo brez dvoma velik pomen tako

za promocijo slovenskega čebelarstva in čebeljih pridelkov kot tudi za izobraževanje čebelarjev in širše javnosti. Glede na to bi tovrstne prireditve morale postati vsakoletna praksa, zato smo organizatorji že začeli analizirati letošnjo prireditev, da bi bila ta prihodnje leto še boljša in odmevnejša. Ker je v teh dneh začela delovati komisija za apiterapijo, smo prepričani, da bomo ob njeni pomoči dobili nove ideje, veseli pa bomo tudi vsakega predloga s terena.

V okviru Dnevov apiterapije smo izdali novo zgibanko »Čebelji pridelki, moč narave – apiterapija – naravna pot do boljšega zdravlja«. V njej lahko tako čebelarji kot tudi njihovi kupci najdejo veliko koristnih nasvetov o uporabi čebeljih pridelkov. Zgibanko lahko društva z naročilnico naročijo pri Čebelarški svetovalni službi, posamezniki pa jo lahko kupijo v tajništvu ČZS. Več o predavanjih si lahko preberete v nadaljevanju.

Povzetki predavanj

Besedilo: **Andreja Kandolf**

V okviru Dnevov apiterapije in čebelarstva so o uporabi čebeljih pridelkov v zdravilne namene govorili priznani strokovnjaki. Zdravnica Urška Tomec, dr. med., je pripravila prispevek o koristnih vplivih medu na človeški organizem. Govorila je o uporabi medu pri dojenčkih in otrocih, pri nosečnicah, športnikih in pri starejših ljudeh ter o dobrodejnih vplivih medu na kri, sečila, prebavila, dihala in živčevje. Alenka Kafol, dr. med, ki dela v ambulanti za alergije in bolezni pljuč, je povedala nekaj koristnih informacij o tem, kako okrepi moč imunski sistem in povečamo odpornost organizma proti prehladnim obolenjem, kaj sploh je imunski sistem, kako deluje in kaj vpliva nanj. Za krepitev imunskega sistema so pomembni redna in pravilna prehrana, gibanje, spanje ter sprostitve. Seveda pa so za imunski sistem koristna tudi apiterapevtska ter fitoterapevtska sredstva.

Zdravnik Franc Grošelj, dr. med., specialist splošne medicine, akupunkturolog, ki je tudi čebelar, nam je na zelo zanimiv in izčrpen način predstavil sestavo, delovanje ter uporabo čebeljih pridelkov. Med je koristen v primeru bolezni jeter, pljučnice, srčne in nevrološke bolezni, za kožne razjede, rane itd. Propolis je uporaben ob prehladnih obolenjih, vnetjih sluznic ustne votline, dlesni in žrela, pospešuje celjenje ran. Cvetni prah izboljšuje slabokrvnost, pospešuje rast in izboljšuje apetit, cenjen je pri boleznih prostate.

Matični mleček povečuje življenjsko moč in odpornost organizma, izboljšuje razpoloženje, zavira procese staranja, ureja krvni tlak. Čebelji strup je koristen pri multipli sklerozi, različnih vnetjih, težavah s srcem, vendar je pri tem treba upoštevati možnost pojava alergij. Predavatelj je opozoril tudi na mikroklimo čebelnjaka, ki ugodno vpliva na psihofizično počutje, izboljšuje boleznino dihal, krepi imunski sistem. »Lahko smo hvaležni prednikom čebelarjem za iznajdbo čebelnjaka – naravne lokacije za apiterapijo.«

Prim. Vesna Glavnik, dr. med., predstojnica službe za alergologijo in revmatske bolezni na Pediatrični kliniki v Ljubljani, je govorila o alergiji na čebelji strup. Podrobno je opisala in utemeljila različne vrste reakcij na čebelji pik. Predstavila je zdravila, ki jih mora alergik nositi s seboj, in opozorila na to, kako pomembno je, da se tak človek izogiba pikom. Bolniku, ki ob čebeljem piku doživi anafilaktični šok, je treba dati injekcijo adrenalina. Ta je za zdaj v obliki posebne injekcije, ki jo je, žal, mogoče dobiti z »belim receptom« v avstrijskih lekarnah, z novim letom pa upajo, da jo bo mogoče dobiti tudi v Sloveniji. Glede na to, da je preprosta za uporabo in da človeku lahko reši življenje, priporočamo, da jo ima v čebelnjaku vsak čebelar. Poznan je primer, kako je dolgoletni čebelar, ki nikoli ni imel alergije na čebelji strup, ob

piku čebele padel v nezavest. Rešila ga je injekcija adrenalina, ki jo je imel v čebelnjaku. Kljub alergijam, ki se pojavljajo na čebelji strup, cvetni prah itd., pa je predavateljica poudarila, da čebelarji živimo veliko bolj zdravo kot drugi ljudje in da na človeka, ki ni alergičen na čebelji strup, ta vpliva pozitivno, za negativne vplive pa še ni slišala.

Anton Fabjan je predstavil potek in rezultate mikrobioloških raziskav, s katerimi so dosegli mikrobiološko čistost naravnih sokov. Po njegovih ugotovitvah je mogoče surove sokove (npr. sok rdeče pese) s čebeljimi pridelki toliko stabilizirati, da jih lahko uporabimo kot visokokakovosten dodatek k prehrani in kot izhodiščne surovine za izdelavo naravnih zdravil. Mag. Malči Božnar je govorila o uporabi čebeljih pridelkov v vsakdanji prehrani. Pomembno je, da uživamo sveže čebelje pridelke. Med je najboljša kakovosti, ko je v satju, zato moramo pri rokovanju z medom paziti, da ohranimo to kakovost. Lahko ga dodajamo k različnim jedem, pri tem pa moramo upoštevati, da k močnejšim jedem, kot so npr. meso, omake idr., dodajamo temne vrste medov, za sadne solate pa uporabimo svetle vrste. Odlična malica je lahko navadni jogurt z žličko cvetnega prahu. Za matični mleček so nekdanj svetovali, da ga uživamo v majhnih

količinah, samo za nožev konico, dandanes pa ob boleznih priporočajo tudi po dve žlici na dan. Vosek je uporaben v gospodinjstvu, z njim lahko namastimo pekač pri peki peciva. Pekač damo v pečico, ko se segreje, ga namažemo s čebeljim voskom, po uporabi pa še topel pekač obrišemo s papirjem.

Zanimiva je bila tudi okrogla miza, na kateri sta čebelarja g. Peterle in g. Tome povedala svoji osebni izkušnji z uporabo čebeljih pridelkov v primeru bolezni (rak na prostati in multipla skleroza), s strokovnega vidika pa je njuno izkušnjo komentirala prim. Majda Kurinčič Tomšič, dr. med., specialistka fizikalne medicine in rehabilitacije.

Povejmo še, da je bilo v teh dneh v prostorih ČZS tudi srečanje diabetikov, v okviru katerega je o uporabi čebeljih pridelkov za diabetike govoril diabetolog Damjan Justinek, dr. med, ki bo pripravil članek na to temo in ga bomo objavili v naši reviji.

Predavanja, ki se jih je udeležilo približno 200 slušateljev, med njimi so bili tudi nečebelarji, so bila zelo zanimiva. V teh dneh je bila ustanovljena komisija za apiterapijo, ki bo v prihodnje dejavno pripravljala vsebino Dnevoj apiterapije, tako da bomo privabili tudi širšo javnost.

Povzetki predavanj bodo objavljeni na naši spletni strani.

Promocijske dejavnosti

Gotovo se vsi strinjamo, da je bilo v zadnjem času res veliko storjenega na področju promocije slovenskega čebelarstva! Lanski izdaji zgibanke »Čebelji pridelki, moč narave«, ki je bila tako med čebelarji kot tudi med kupci nadvse dobro sprejeta, so sledili številni oglasi ter številne predstavitve čebeljih pridelkov in slovenskega čebelarstva na sejnih (Otroški bazar, Narava in zdravje ...), v šolah, vrtcih ... z degustacijami različnih vrst slovenskega medu, pa tudi predstavitve čebelarstva v medijih in objave številnih člankov o koristnosti čebeljih pridelkov. Nenehno pripravljamo tudi nove promocijske dejavnosti, zato naj vam na kratko predstavim le tiste, ki smo jih pripravili v minulih treh mesecih. **Zgibanke »Čebelica, moja prijateljica«** smo izdali kot podporo dobrodelno-izobraževalni akciji »En dan med slovenskih čebelarjev za zajtrk v naših vrtcih«. Namenjena je otrokom, zato jo bomo ob **dobrodelni akciji 16. novembra** razdelili vsem malčkom v vrtcih in vsem učencem v osnovnih šolah (izšla je v nakladi več kot 250.000 izvodov). Zgibanke poleg izobraževalne vsebine vsebuje tudi nagradno igro in kratko anketo. Prav tako je otrokom namenjena **pobarvanka** z motivi iz sveta čebelarstva. Na ovitku pobarvanke smo opisali koristnost različnih vrst medu in dodali še recept za sadno solato z medom. Za promocijo predvsem slovenskega medu smo izdali tudi **plakat** s Pitagorovim rekom »Če ne bi jedel medu, bi umrl 40 let prej«. Plakat lahko dobite na Čebelarški zvezi Slovenije brezplačno!

Besedilo: **Tanja Magdič**

Predstavniki Čebelarске svetovalne službe smo čebelarstvo predstavili tudi na **sejmu Otroški bazar**, v okviru katerega smo za otroke pripravili kratko predavanje, in na **sejmu Narava in zdravje**, v okviru katerega sta bili dve predavanji o koristnosti čebeljih pridelkov. Vsakega od sejmov se je po podatkih organizatorjev udeležilo približno 20.000 obiskovalcev. Na obeh so potekale delavnice za otroke in degustacija najpogostejših vrst, obiskovalcem pa smo razdeljevali tudi promocijsko gradivo. Na sejmu Narava in zdravje so nam pomagale ga. Darinka Meguš, ki je predstavila izdelavo dražgoških kruhkov, ga. Šolar, ki je predstavila izdelavo lectovega peciva, ga. Koželj, ki je predstavila risanje panjskih končnic in ga. Sivec, ki je na steklenice slikala čebelarске motive. Vse so s svojim delom gotovo pripomogle k dobri promociji slovenskega čebelarstva, za to pa se jim najlepše zahvaljujemo.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti na **številne članke, prispevke, televizijske in radijske oddaje** itd., ki so bili objavljeni v zadnjem času in so brez dvoma prispevali k dobri promociji slovenskega medu in tudi drugih čebeljih pridelkov. Nazadnje so bili takšni članki objavljeni v **prilogi Nedela Odprta kuhinja**, ki je izšla 7. oktobra, in v prilogi **Dnevnika in Direkta Moje zdravje**, ki je v nakladi 85.000 izvodov izšla 9. oktobra. Ne smemo pa pozabiti **radijske oddaje na Valu 202**, v kateri sta Jana Potokar in Andreja Kandolf v začetku oktobra govorili o slovenskem medu.

ZAHVALA

V imenu ČZS se zahvaljujem vsem, ki ste pripomogli k uspešni izvedbi prvih Dnevo APITERAPIJE. V treh dneh se je predavanj udeležilo več kot 250 slušateljev, to pa je za prvo leto gotovo spodbuden obisk. Vesel sem, da so se vabilu odzvali Franc Grošelj, dr. med., Urška Tomec, dr. med., Alenka Kafol, prim. Majda Kurinčič Tomšič, dr. med., prim. Vesna Glavnik, dr. med., Anton Fabjan in mag. Malči Božnar ter pripravili nadvse strokovna in zanimiva predavanja. Hvala tudi g. Peterletu in g. Tometu, ki sta govorila o svojih osebnih izkušnjah z apiterapijo in jih predstavila širši javnosti. Prav posebna zahvala pa gre ČD Lukovica, Čebelarstvu Dremelj, Čebelarstvu Žnidaršič, Čebelarstvu Tomažič, Čebelarstvu Posl, Čebelarstvu Koželj, Čebelarstvu Škorjanc, Čebelarstvu Svetlin, gospe in gospodu Šolar in gospe Šmid, ki so Dneve apiterapije popestrili s svojimi stojnicami. Zavedamo se, da ekonomskega učinka ni bilo, verjamemo pa, da bo s še večjo promocijo čebelarstva in apiterapije v prihodnje tudi na tem področju bolje. Vsi skupaj ste pripomogli k odlični promociji Slovenskega čebelarstva!

Želim, da bi prihodnje leto zadeve še nadgradili, v to pa verjamem tudi z razlogom. Pri ČZS je bila namreč ustanovljena komisija za apiterapijo, njeni člani pa bodo s svojim strokovnim znanjem pripravili še boljši in pestrejši program.

Boštjan NOČ, predsednik ČZS

tudi večja uporaba čebeljih pridelkov slovenskih čebelarjev. Prepričana sem, da s skupnimi močmi lahko ta cilj tudi dosežemo.

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo podjetju Medex, d. d., ker nas je povabilo k sodelovanju v tej oddaji. Da bi porabnika in čebelarja poučili o koristih čebeljih pridelkov, smo v sredini oktobra pripravili Dneve apiterapije in čebelarstva. Več o tem lahko preberete v posebnem prispevku, objavljenem v tej številki. Poudariti pa je treba, da so o Dnevih apiterapije in čebelarstva poročali številni mediji, vključno z RTV Slovenija, ki je prispevek o tem objavila v TV Dnevniku. Uspeh vseh dejavnosti, namenjenih promociji slovenskega čebelarstva in čebeljih pridelkov, pa ni odvisen samo od akcij, ki jih izvajata Čebelarstva zveza Slovenije in Čebelarstva svetovalna služba, ampak od vseh, ki se ukvarjamo s čebelarstvom in prodajo čebeljih proizvodov. **Za promocijo slovenskega čebelarstva in slovenskega medu je pomembna predvsem dobrodelno-izobraževalna akcija »En dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev v naših vrtcih«, ki nas še čaka. Uspeh te akcije je v veliki meri odvisen od vseh čebelarjev,** zato vas resnično še enkrat prosimo za vašo pomoč, saj boste tako kot nekakšna podaljšana roka Čebelarstva zveze Slovenije in Čebelarstva svetovalne službe pripomogli, da bo glas slovenskih čebelarjev dosegel vse kote Slovenije, vključno z vašim krajem, s tem pa boste poskrbeli tudi za svojo promocijo! Že zdaj naj se v imenu ČZS in ČSS zahvalim vsem, ki ste se že ali se še boste dejavno vključili v akcijo. Predsedniki čebelarških društev so že prejeli natančna navodila o poteku akcije, razdeljevanju medu in promocijskega gradiva v vrtcih in osnovnih šolah, zato prosimo, da se v okviru čebelarških društev dogovorite o morebitnih obiskih v vrtcih in šolah. Gradivo za predstavitve čebelarstva otrokom lahko dobite v Čebelarstvu svetovalni službi.

Eden pglavitnih ciljev vseh promocijskih dejavnosti je gotovo boljša prepoznavnost, s tem pa

V prihodnje možnost sofinanciranja nakupa čebelarstva opreme ter financiranje prvega nakupa treh čebeljih panjev in družin

Besedilo: Lidija Senič

Vlada Republike Slovenije bo predvidoma do konca meseca oktobra 2007 sprejela Uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2008–2010 za leto 2008. Program bo v okviru Ukrepa tehnične pomoči čebelarjem omogočil pridobitev **podpore za nakup čebelarstva opreme in financiranje prvega nakupa treh novih panjev in treh čebeljih družin.** Namen ukrepa je posodobitev čebelarstva v Republiki Sloveniji.

1. Podpore pri nakupu čebelarstva opreme

Vlagatelji, ki bodo uveljavljali podporo za nakup čebe-

larstva opreme, bodo morali biti (poleg izpolnjevanja še nekaterih drugih zahtev) vpisani v Centralni register čebelnjakov ter samostojni nosilci številke KMG MID. Poleg tega se bodo morali zavezati, da bodo opremo, za nakup katere so prejeli podporo, uporabljali še najmanj pet let po prejeti pomoči.

Vlagatelji, ki so opravili usposabljanje na področju Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu oziroma imajo vzpostavljen svoj lastni sistem HACCP, bodo upravičeni do podpore v višini 50 odstotka skupne vrednosti kupljene opreme. Vlagatelji, ki tega usposabljanja niso opravili oziroma nimajo vzpostavljenega svojega lastnega sistema HACCP, pa bodo

upravičeni do podpore v višini 30 odstotkov skupne vrednosti kupljene opreme.

Ne glede na prejšnji odstavek bo najvišja podpora, ki jo bo upravičenec lahko pridobil v letu 2008:

tisti, ki čebelarji z 1–10 čebeljimi družinami: 100 evrov;

tisti, ki čebelarji z 11–40 čebeljimi družinami: 14 evrov na panj, najmanjši skupni znesek nakupa je 100 evrov;

tisti, ki čebelarji z 41 ali več čebeljimi družinami: 14 evrov na panj, najmanjši skupni znesek nakupa je 500 evrov.

Vlagatelj se bo leta 2008 lahko na razpis prijavil samo enkrat, povračila dela stroškov za ta namen pa v letih 2009 in 2010 ne mogel več uveljavljati.

Število čebeljih družin, za katero bo upravičenec vlagal vlogo, bo agencija preverila v registru čebeljakov, veljalo pa bo število čebeljih družin na dan 30. 6. 2007. Za upravičenice, ki na dan zadnjega popisa čebeljih družin še niso imeli čebeljnaka, bo veljalo stanje, ki so ga priglasili v skladu s predpisom o vpisu čebeljakov. Seznam opreme, za katero bo mogoče uveljavljati podporo za nakup, bo objavljen na spletni strani ČZS.

Stroški za nakup rabljene opreme, stroški za plačilo davkov, carin in dajatev pri uvozu, stroški za tekoče poslovanje (stroški za vzdrževanje, najem ... itd.) ter bančni stroški ne bodo upoštevani.

2. Financiranje prvega nakupa

Čebelarju začetniku bo samo enkrat financiran nakup treh novih panjev in treh čebeljih družin do vrednosti 500 evrov.

Čebelarji začetniki, ki bodo uveljavljali financiranje prvega nakupa, bodo morali biti (poleg še nekaterih drugih zahtev) poslovno sposobne osebe, ki bodo kot samostojni nosilci številke KMG MID izpolnjevale zahteve za vpis v Centralni register čebeljakov, ki bodo ob oddaji vloge stare najmanj polnih 15 let, ob oddaji vloge za povračilo sredstev za nakup panjev in čebeljih družin pa vpisane v Centralni register čebeljakov itd.

Stroški za plačilo davkov, carin in dajatev pri uvozu, stroški za nakup rabljenih panjev ter stroški za nakup čebeljih družin, ki niso pasme kranjske sivke, ne bodo upoštevani.

Agencija bo vse vloge do porabe sredstev obravnavala po načelu »kdor prvi pride, prvi melje«.

Obvestiti vas želimo tudi o tem, na kaj bodite pozorni pri nakupu čebelarje opreme. Na računu, ki vam ga mora prodajalec izstaviti v dveh originalnih izvodih, morajo biti navedeni podatki:

- datum izdaje računa;
- zaporedna številka računa, ki omogoča njegovo identifikacijo;
- podatki o prodajalcu z vašo davčno številko, in če ste zavezanec za DDV, tudi z vašo identifikacijsko številko za DDV;
- podatki o kupcu – najmanj polno ime, priimek in naslov.

Kot smo že omenili, je pomembno, da račun pri navedbi podatkov o kupcu vsebuje podatke o nosilcu čebelarje obrata, ki je nosilec KMG-MID in številke čebeljnaka, za katerega bo uveljavljajal podporo. Če je kupec pravna oseba ali samostojni podjetnik, mora biti račun opremljen tudi z njegovo davčno številko, za kupce – zavezance za DDV pa mora biti na računu navedena tudi identifikacijska številka za DDV. **Posebni pogoji za dodelitev podpore za sofinanciranje nakupa čebelarje opreme in podpore za prvi nakup panjev in čebeljih družin bodo določeni v javnem pozivu, ki ga bo pripravila in izvedla Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (AR-SKTRP).** Obvestilo bo objavljeno tudi na spletni strani Čebelarje zveze Slovenije (www.czs.si). Navodila, ki jih bo pripravila ARSKTRP, bomo objavili v prihodnji številki Slovenskega čebelarja, za podrobnejše informacije pa lahko pokličete tudi Čebelarje svetovalno službo.

VABILO

Čebelarje svetovalna služba vas vabi na okroglo mizo z naslovom PAŠNI REDI, ki bo v četrtek 29. novembra 2007 ob 17 uri, v Čebelarjem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici. Na okrogli mizi bodo predstavljene dozdajšnje dejavnosti pri tem projektu, digitalna aplikacija za vpogled na stojišča čebeljakov, lokacije stojišč, pašni kataster itd. Predstavljeni bodo predlogi za čim učinkovitejše in uspešnejše končanje tega pomembnega projekta iz področja čebelarstva.

Vabljeni vsi čebelarji!

Obveščamo vas, da bodo svetovalci Čebelarje svetovalne službe v času med 8. in 10. novembrom na strokovni ekskurziji. V tem času se za informacije obrnite na sedež Čebelarje zveze Slovenije: 01 / 729 61 00.

Uradne ure ob ponedeljkih od 10. do 14. ure: Andreja Kandolf, svetovalka za zagotavljanje varne hrane, ČZS, Brdo pri Lukovici 8, tel.: (01) 729 61 33, 040 436 514, e-pošta: andreja.kandolf@czs.si, **Vlado Augustin**, svetovalec za tehnologijo, Mestni trg 4, 8330 Metlika, tel.: 040 436 516, (07) 30 60 236, e-pošta: vlado.augustin@czs.si; **Tanja Magdič**, svetovalka za ekonomiko, Rožna dolina 40, Lesce, tel.: 040 436 513, e-pošta: tanja.magdic@czs.si; **Jožica Kapun Maršič**, terenska svetovalka, Martjanci 5c, 9221 Martjanci, tel: 040 436 517, (02) 548 16 39, e-pošta: jozica.kapun@czs.si; **Lidija Senič**, vodja ČSS, Vinska Gorica 10, 3204 Dobrna, tel: 040 436 515, e-pošta: lidija.senic@czs.si.

Uradne ure svetovalcev na sedežu ČZS so ob četrtkih od 8. do 14. ure.

Ni mu uspelo, pa tudi dano mu ni bilo, saj ga je že dve leti po končani vojni, ko je bil star 73 let, 22. decembra 1947 sredi Ljubljane do smrti povozil opiti voznik avtomobila. Ni pa mogel povoziti njegovega izjemno pomembnega čebelarkega izročila, ki med našimi čebelarji živi in se razvija še dandanes, tudi 60 let po smrti njegovega ustvarjalca!

Zakaj se še zdaj tako oklepamo Žnideršičevih panjev?

Morda zato, ker se AŽ-panj tako prilega potrebam slovenskih čebelarjev?! Če ne bi bilo tako, nič na svetu ne bi preprečilo, da se naši pametni in gospodarni čebelarji ne bi oprijeli boljših panjev – tako pa še vedno množično, skoraj enotno, več kot 95-odstotno čebelarijo v žnideršičih!

Res so od Žnideršičevih časov dosegli velik napredek panji, ki so konkurenčni AŽ-panju. S posebnimi tehničnimi pripomočki je, na primer, olajšan tudi prevoz nakladnih panjev.

Nepričakovano pa je v tem obdobju napredovala tudi raba in izboljšava AŽ-panja! Ta je (po večini z

načini povečevanja panjske prostornine, znanimi še iz obdobja kranjičarstva, in ob razvoju precej drugačnih možnosti prevažanja panjev v prevoznih čebelnjakih (brez vsakokratnega nalaganja na vozilo in zlaganja z njega) postal – po potrebi z dodatnimi izumi – ne samo velikoprostorninski panj, ampak celo panj s poljubno veliko prostornino! Še vedno, seveda, ostaja med daleč najboljšimi panji za prevažanje, predvsem pa našim čebelarjem, ki so čustveno posebej močno navezani na čebele, še naprej omogoča prijetno in udobno čebelarjenje v čebelnjakih. Ti so ne samo topel in varen dom za čebele, ampak tudi posebno čebelarjevo svetišče, občudovana galerija poslikanih panjskih končnic, majhna čebelarjeva kamrica in pribežališče ob dobrih in hudih urah, za zdravljenje telesa in duha.

***

Dovolj razlogov torej, da se tudi ob obletnici Žnideršičeve smrti s hvaležnostjo spomnimo na delo našega velikega rojaka, katerega življenje je bilo prežeto z ljubeznijo do čebel in ustvarjalnim duhom za naše čebelarjenje! ■

ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI

ZAKAJ JE ČMRLJEV VSE MANJ?

Besedilo in fotografija: **dr. Peter Kozmus**

Številni se še spominjamo časov, ko je bilo na naših vrtovih in travnikih veliko različnih vrst čmrljev. Takrat smo pri vsakodnevnih opravilih, največkrat pri košnji, pogosto naleteli na njihova gnezda, iz katerih smo po slamicah sesali sladek nektar. Takšnih dogodkov je vse manj, saj se populacija čmrljev iz leta v leto zmanjšuje, nekatere vrste pa so verjetno tudi že izumrle. Vzrokov za tovrstno dogajanje je več, nekatere izmed njih pa opisujem v nadaljevanju.

Zmanjševanje vrstne pestrosti čmrljev in velikosti njihove populacije zasluži posebno pozornost, saj ima dolgoročne negativne posledice, najprej v rastlinskih združbah, potem pa tudi v višji prehranski verigi, kajti od oprашevanja s čmrlji je odvisna reprodukcija vsaj 2500 rastlinskih vrst. Zmanjševanje števila opráševalcev po navadi ne zbuja velikega zanimanja, razen kadar to povzroči negativne posledice, kot sta npr. manjša količina in slabša kakovost pridelka.

V zadnjih 50 letih smo v Evropi in Severni Ameriki pričali občutnemu zmanjševanju vrstne pestrosti čmrljev. Pred letom 1960 je bilo v vzhodnem delu Anglije razširjenih štirinajst vrst čmrljev, zdaj jih je tam samo

B. hortorum

še sedem vrst. Podobno se je zgodilo v Franciji in Belgiji, kjer se je zelo zmanjšala številčnost osebkov v desetih vrstah, štiri vrste pa so izumrle. O izginjanju in zmanjševanju razširjenosti vrst poročajo tudi iz Velike Britanije (tri izumrle vrste), Poljske (dve izumrli vrsti), Nemčije, Belgije in Madžarske. V vseh teh državah je pogostejših in splošno razširjenih le še pet do šest, vedno istih vrst (*Bombus lucorum*, *B. pratorum*, *B. lapidarius*, *B. hortorum*, *B. pascuorum* in *B. terrestris*), preostale vrste pa postajajo vse redkeje in v skrajnih primerih celo izumrejo.

Tudi pri nas sta se v zadnjih desetletjih zmanjšali gostota in pestrost čmrljev, čeprav je Slovenija vse bolj poraščena z gozdom. To je mogoče opaziti že z ljubiteljskim opazovanjem in primerjanjem s stanjem izpred nekaj desetletij, točne podatke o spremembi stanja pa je težje pridobiti. V raziskavi, ki smo jo opravili v minulih letih, smo od opisanih 31 vrst v Sloveniji našli 20 vrst. Od teh so nekatere pogostejše in zaradi tega manj ogrožene, pri drugih vrstah pa smo našli manj osebkov, pri dveh celo zgolj enega. Ni presenetljivo, da je bila leta 2002 od opisanih 31 vrst v Sloveniji na rdeči seznam uvrščena več kot polovica vrst (18).

Zakaj večina vrst izginja in zakaj nekatere ostajajo, ni povsem jasno. Nekateri znanstveniki trdijo, da imajo vrste, ki izginjajo, ožji izbor rastlin, na katerih se hranijo, zato so bolj specializirane od preostalih vrst, drugi pa menijo, da gre bolj kot za specializacijo na hranilne rastline za specializacijo na določene habitate ter podnebne razmere. V obeh primerih gre za spremembo v njihovem naravnem okolju, zato hitreje izginjajo vrste na območjih z intenzivnim kmetijstvom, na katerih so čmrlji kot oprasovalci še posebej pomembni. Vseh razlogov za zmanjševanje je veliko. Po našem mnenju so najpomembnejši pomanjkanje hrane, izguba mest za gnezda in prezimitev ter uporaba pesticidov, poleg tega pa so majhne in izolirane populacije zelo občutljive in podvržene izginjanju tudi zaradi parjenja v sorodstvu (»inbreeding«) in nekaterih naključnih dejavnikov.

Pomanjkanje hrane

Na površinah z intenzivnim kmetijstvom je sestava rastlinskih vrst revnejša od tiste na območjih z ne-intenzivno pridelavo. Po navadi ti travniki niso tako pestri, večkrat na leto (2–4) jih kosijo, velikokrat celo pred fazo cvetenja. Na takšnih površinah čmrlji izgubijo kontinuiran vir hrane, saj jim cvetoča polja monokultur dajejo hrano le kratek čas v sezoni, čmrlji pa imajo v gnezdu le za nekaj dni zaloge. Poleg tega je na intenzivno gojenih travnikih občutno manjša diverzitetnost rastlinskih vrst, ki so vir hrane različnih vrst čmrljev. Prevladujejo predvsem trave, te pa čmrljem ne dajejo primerne hrane. Čmrlji imajo raje pestro

okolje, v katerem celo sezono rastejo različne cve-toče rastline, po možnosti z daljšim cvetnim vratom.

Izguba mest za gnezda in prezimljanje

Čmrlji potrebujejo primerna mesta za gnezda, vendar se ta med vrstami zelo razlikujejo. *B. pascuorum* ima raje gnezdo v gostih šopih trave, *B. terrestris* pa pogosteje gnezdi v zemlji. Na območjih intenzivnega kmetijstva po navadi uporabljajo težko mehanizacijo, ta pa s svojim delovanjem zelo škoduje čmrljem. Taka mehanizacija namreč povsem uniči površinska gnezda čmrljev, velikokrat pa tudi gnezda v zemlji, saj jih stroji potlačijo ali zasujejo izhode iz njih.

Poleg mest za gnezda čmrlji potrebujejo tudi mesta za prezimitev, na katerih mlade matice preživijo zimo. Za večino vrst ni znano, na kakšnih mestih prezimujejo matice, pri preostalih pa ugotavljamo, da se ta mesta precej razlikujejo od mest za gnezdenje. Prezimovališča matic so pogosto v zemlji, na območjih, ki so obrnjena proti severu, lahko pa so tudi na drevesih.

Vpliv pesticidov

Pesticidi, ki jih uporabljajo v kmetijstvu, so za oprasovalce bolj ali manj škodljivi, vpliv teh sredstev nanje pa je v številnih primerih slabo znan. Večina tovrstnih raziskav je bila opravljena pri čebelah, rezultati pa so pogosto preneseni tudi na čmrlje, čeprav je med njima nekaj pomembnih morfoloških in bioloških razlik (hrano nabirajo na različnih rastlinah in ob drugačnem dnevnem tempu, nepriljubiva pa je tudi številčnost kolonije). Pri vplivu pesticidov na čmrlje je zelo pomembna številčnost kolonije, ta pa je v primerjavi s čebeljo družino veliko manjša. Velike kolonije lahko prenesejo izgubo določenega deleža delavk, za manjše družine pa so enake izgube lahko usodne. Zaradi tega je uporaba pesticidov za čmrlje nevarnejša kot za čebele, posebej spomladi, ko so kolonije še maloštevilne. Poleg tega izgube pri čebelah lažje ugotovimo, pri čmrljih pa jih najverjetneje opažamo le kot posledično zmanjševanje njihove pestrosti in številčnosti.

Število čmrljev se manj zmanjšuje na območjih z ne-intenzivnim kmetijstvom, v gozdu in na višje ležečih območjih, saj tam lažje najdejo zadostno količino hrane in primerna mesta za gnezda, pa tudi insekticidov je na takšnih območjih manj ali jih ni.

Sam upam, da se bo zmanjševanje števila čmrljev ustavilo in da se bo njihovo število v prihodnje povečalo, saj je pri nas vse več ekoloških kmetij, na katerih kmetujejo na okolju prijazen način. Ker se je v zadnjem desetletju povečala tudi ozaveščenost glede ohranjanja narave, lahko upamo, da se bodo čmrlji, vsaj v enakem številu, kot jih imamo zdaj, ohranili tudi za prihodnje rodove. ■

»ČEBELARSTVO TAŠMAJDAN 2007«

Besedilo in fotografije: **Norbert Jedlovčnik**

MED – čebelarjem v čast, nam v slast, smo lahko prebrali v enem od številnih prospektov, ki so jih izdali ob razstavi »Čebelarstvo Tašmajdan 2007«. Ta, 33-ta razstava čebeljih pridelkov in čebelarstva opreme je bila posebno doživetje. Organizirana je na prostem, v parku, v katerem so stojnice postavljene v obliki velike črke U.

V sodelovanju z Zvezo čebelarstva organizacij Srbije jo organizirata Čebelarstvo društvo Beograd, ki ima 800 članov in tudi svoje mesečno glasilo, ter Beograjsko združenje čebelarjev, v katerega je povezanih 300 čebelarjev. Pokrovitelj razstave je bila Skupščina mesta Beograd.

Iz Slovenije sta 6. oktobra opolnoči proti Beogradu odpeljala dva avtobusa čebelarjev. Od skupaj 95 potnikov jih je bilo 51 iz Maribora, 44 pa iz osrednjega dela naše države. Razstava je bila odprta od 4. do 7. oktobra, v okviru te prireditve pa so vsak dan pripravili različne okrogle mize, glasbene programe ipd.

Četrtek, 4. oktobra

Predstavniki beograjskega župana je prvi dan razstave v aleji medovitih dreves v Beogradu zasadil spominsko drevo.

Petek, 5. oktobra

Ta dan so dopoldne predstavili novosti na področju opreme, orodja in tehnično-tehnološkega napredka v čebelarstvu. Pripravili so tudi slovesno akademijo v počastitev 110-letnice delovanja Čebelarstva društva Beograd. Poleg predstavnikov Bolgarije, Romunije in Slovaške so se slovesnosti udeležili tudi predstavniki čebelarstva društev iz vseh nekdanjih jugoslovanskih republik, razen iz Slovenije.

Sobota, 6. oktobra

Ta dan je bil strokovno najbogatejši. Dopoldne so pripravili okroglo mizo o zakonodaji. Izvedli smo, da pripravljajo poseben zakon o čebelarstvu in pravilnik o registraciji čebelarstva (povedali so, da po slovenskem vzoru). Sodelujoči so postavljali zanimiva vprašanja, na primer, kdaj bodo čebelarjem prepovedali uporabo fumagilina. In odgovor? Kdaj boste čebelarji prenehali po svoje, brez veterinarjev uporabljati vsakršna zdravila? Navzoči so negodovali nad usposobljenostjo veterinarjev za delo s čebelami. Priznali so, da je osnovno izobraževanje veterinarjev za to delo pri njih še pomanjkljivo. Po končani okrogli mizi so izbrali kraljico medu za leto

Pogled na množico obiskovalcev in stojnice na Tašmajdanu

2007 ter podelili priznanja inovatorjem. Med tremi je za racionalizacijo štetja varoj prejel priznanje tudi naš znanec g. Franjo Tomažin. Podjetje Evrotom iz Rume je prikazalo uporabo Tymovarja, švicarskega sredstva proti varojam. Za zvečer je bilo napovedano predavanje dveh Grkov z naslovom »Grški čebelarji in Evropska unija«, a je odpadlo, ker predavatelj nista dopotovala.

Sobota, 7. oktobra

Ta, zadnji dan razstave so dopoldne pripravili pogovor o oceni razstave in predlogih za izboljšanje. Pri tem pogovoru naj bi sodelovali razstavljalci in člani organizacijskega odbora. Zvečer je bilo še slovesno zaprtje razstave.

Predsednik Zveze čebelarstva organizacij Srbije, g. Živoslav Stojanović mi je podrobneje predstavil organizacijo, ki ji predseduje. Registriranih je 12.500 čebelarjev, ki čebelarijo s 300.000 čebeljimi družinami. Članarina zveze je skupaj z naročnino na stanovsko glasilo Pčelar (12 številok) 13,75 evra. Posamezna društva določajo svojo članarino, ki je od 5 do 7 evrov. V državi obstajajo tri regionalne zveze: južnosrbska s sedežem v Nišu, osrednjosrbska s sedežem v Užicah in vojvodinska. V organizacijo niso vključeni vsi čebelarji. Leta 2006 so pridelali 6.500 ton medu, po večini akacijevga, cvetličnega in gozdnega. H gozdnemu štejejo tudi smrekov in hojev med. Organizacija združuje 209 čebelarstva društev, katerih člani čebelarijo s povprečno 35 panji in pridelajo povprečno 25 kg medu na panj. Leto 2007 štejejo med slabša leta. Nad-

Lepo urejena stojnica z eno od kandidatk za kraljico medu

popovprečno sta medili le akacija in lipa, popolnoma pa sta zatajili sončnica in cvetlična paša. Temperature so se povzpele tudi do 42 °C. Vsak mesec natisnejo 14.500 izvodov glasila Pčelar, od tega pošljejo 1700 izvodov v države nekdanje Jugoslavije, 150 izvodov pa brezplačno pošljejo vrtcem, šolam, samostanom in drugim.

Tašmajdan 2007 – Razstava srbskega čebelarstva

Začetki te razstave segajo v leto 1973, ko so v počastitev 75-letnice obstoja srbskega čebelarstva društva in izhajanja časopisa Pčelar to prireditve pripravili prvič. Na prvi razstavi je sodelovalo le deset razstavljalcev. Dandanes je Tašmajdan največja čebelarstva prireditve v Srbiji, po njenem vzoru pa v vsakem večjem mestu ali okolici pripravljajo še približno 50 podobnih prireditve.

Tašmajdanska razstava je v 33 letih prerasla v množično družabno prireditve in srečanje vsega, kar premore srbsko čebelarstvo. Iz kataloga je razvidno, da je letos na njej sodelovalo 48 razstavljalcev čebelarstva opreme, literature, zdravil itd. ter 201 razstavljalcev čebeljih pridelkov. Na 360 m prodajno-razstavnih površin so se gnetle številne stojnice, za katere so morali razstavljalci plačati po 55 evrov. Kot eden najpomembnejših prirediteljev je imelo svoj poseben prostor tudi Čebelarstvo društvo Beograd, ki je bilo ustanovljeno že davnega leta 1897 v Jagodini. Stojnice so bile lično opremljene, pridelki pa okusno in pregledno razstavljeni. Največ je bilo seveda medu, in to cvetličnega, akacijevega in gozdnega, pakirana v embalažo različne velikosti in oblik. Poleg medu so na večini stojnic ponujali še propolis, med v satju in cvetni prah, na nekaterih pa tudi bonbone s propolisom, pecivo, medeno žganje in žganje s propolisom (t. i. propolisovačo). Pridelki so bili po večini pakirani v plastično embalažo. Tudi med ob-

iskovalci je bilo veliko kupcev z velikimi vrečami plastičnih kozarcev s pokrovi v rokah. Trgovina je cvetela. Obiskovalci so živahno in tudi glasno razpravljali ob kavici. Ulici ob stojnicah sta bili tako polni obiskovalcev, da si se kar težko prerinil skozi. Na eni izmed številnih sem vprašal za ceno posušenega cvetnega prahu. Prodajalec mi je povedal, da je cena kilograma cvetnega prahu 800 dinarjev in da ni kitajski. Če kupite pet kg sušenega cvetnega prahu, stane kilogram 750 dinarjev (nekaj manj kot 10 evrov). Cena medu na stojnicah je bila od 3,5 do 5 evrov. Literatura je bila na voljo po zelo ugodnih cenah. Tako je na primer trdo vezana knjiga Apiterapija, ki sta jo napisala dr. Stojimir Mladenov in inž. Milenko Radosavović in obsega 415 strani, vsebuje pa tudi številne črno-bele in barvne fotografije ter več kot 100 receptov, stala 700 dinarjev (8,75 evra). 500 majhnih plastičnih posodic s pokrovi je stalo 10 evrov. Za nakladne panje so še vedno ponujali nizke podnice, visoke nisem niti opazil. Vsa oprema je solidno izdelana. Med tipi panjev sta najpogostejša LR- in DB-panj, v Vojvodini pa je pogost tudi klasični 10-satni AŽ-panj. Popoln LR-panj s tremi nakladami stane 46,5 evra, DB-panj s plodiščem in dvema polovičnima nakladama pa 52 evrov.

Povedali so mi, da ta prireditve zadnja leta stagnira, in to iz dveh razlogov. Eden je, da številne prodajne razstave po Srbiji zmanjšujejo število obiskovalcev te osrednje prireditve, drugi pa je znižanje standarda, saj imajo ljudje vse manj denarja. Zgovoren čebelar z vzorno urejeno in bogato založeno stojnico mi je zaupal, da je prejšnja leta vedno prodal več kot tonno medu, letos pa ga bo prodal manj kot 600 kg. Tudi sicer je prodaja otežena. Omenili so mi, da je včasih ves pridelek odkupil in tudi pošteno plačal Medex iz Ljubljane, zdaj pa odkupovalcev ni. Za uvoz medu imajo predpisane prelevmane z 20- do 30-odstotno zaščito. Cene uvoženega medu v samopostrežnih trgovinah za zdaj še ne ogrožajo domače proizvodnje medu.

Prodaja je še dokaj sproščena

Za prevoz čebel in čebeljih pridelkov morajo čebelarji pridobiti prevozno dovoljenje (izda ga občina), temu pa morata biti priložena zdravstveno spričevalo in potrdilo o registrirani polnilnici, vendar zadnjega občine pogosto spregledajo. Tudi potrdilo o statusu kmeta loči proizvajalce od preprodajalcev. Za zdaj davčno upravo še nimajo opravka.

Izbor kraljice medu za leto 2007

Letos se je na tekmovanje za izbor kraljice medu 2007 prijavilo osem kandidatke. Med tekmovanjem kandidatke pridobivajo točke po dveh poteh. Organizator imenuje komisijo, ki sprejema prijave in ugo-

Nastop domače folklorne skupine

tavlja, ali prijavljene izpolnjujejo razpisne pogoje. Prijavi se lahko dekleta, ki je stara od 16 do 26 let in izvira iz čebelarke družine, ki se poklicno ukvarja s čebelarstvom. Obvladati mora en tuji jezik in znanja iz čebelarstva. Vsaki kandidatkini postavi komisija pet vprašanj in posebej oceni tudi njen nastop. Po raz-

glasitvi lanska kraljica medu izroči krono novi kraljici in ji obesi lento.

Sončno vreme je prispevalo k odličnemu razpoloženju. Številni čebelarji, ki so razstavljali svoje čebelje pridelke, so, ko so slišali, da smo iz Slovenije, obujali spomine na služenje vojaškega roka. Stara znanca, g. Prezelj in g. Umelič sta kar polni dve uri kovala načrte za nekaj novega in lepega. Izlet smo izrabili tudi za obisk beograjskih znamenitosti in po 24 urah potovanja smo se vrnili sproščeni in dobre volje. Tudi nakupi so bili uspešni, saj smo v avtobusu vozili celo novo točilo. Zastojev ali komplikacij na meji ni bilo. Pri vstopu v Srbijo smo morali izstopiti iz avtobusa, počakati na žig v potnem listu, a je vse potekalo tekoče in hitro.

Predsednik Zveze čebelarjev Srbije g. Živoslav Stojanović, ki čebelarji v AŽ-panjih, ter starosta in legenda srbskega čebelarstva, predsednik beograjskega društva čebelarjev g. Boža Petrović sta mi tudi naročila, naj toplo pozdravim vse slovenske čebelarje. ■

TEŽAVE BOLGARSKIH ČEBELARJEV

Besedilo in fotografije: **Trajče Nikoloski**

Bolgarija je balkanska država, ki meri 111.000 km² in ima 8 milijonov prebivalcev. Leži na jugovzhodu Balkanskega polotoka in na jugovzhodu meji s Turčijo, na jugozahodu z Makedonijo, na severu z Romunijo, na zahodu s Srbijo, na vzhodu pa s Črnim morjem.

Na potovanju po tej lepi balkanski državi smo obiskali tudi čebelarja Đorđija Dimitrova Dimitrova v vasi Gabarnica v okraju Varneska. Gre za enega večjih čebelarjev daleč naokoli. Čebelarji v nakladnih panjih s 150 čebeljimi družinami. Ko smo mu povedali, da smo iz Slovenije, so se čebelarju Đorđiju zasvetile oči. Povedal nam je, da se je leta 2003 v Ljubljani udeležil Apimondie, ob tem pa ni mogel prehvaliti Slovenije in slovenskih čebelarjev.

V Bolgariji po večini čebelarijo v nakladnih panjih. Najbolj razširjena je bolgarska čebela, nekateri pa čebelarijo tudi z italijansko čebelo. V okraju, ki smo ga obiskali, so najpomembnejše paše na akaciji, lipi in sončnici. Tam so sicer največja polja sončnic in tem delu Balkanskega polotoka, saj se raztezajo na več tisoč hektarjih.

Ker letos vse od maja do konca avgusta tam ni deževalo, jih pesti huda suša. Zelo žalosten je pogled na velikanska posušena polja. Povprečna temperatura zraka je od 28 do 35 °C, dnevne temperature pa so od 38 do 43 °C. Ko smo bili na obisku pri Đorđiju se je temperatura podnevi povzpela celo do 45 °C. Čebele so leno poletavale okoli panjev in zaradi visoke temperature se je v panjih topilo satje. Zaradi

V Bolgariji večinoma čebelarijo z DB-panji

Moj gostitelj čebelar Đorđe Dimitrov (desno)

hude suše večina rastlin ni medila, zato je čebelar Đorđi iztočil samo 5 l medu na panj.

Sicer pa bolgarske čebelarje pestijo podobne težave kot slovenske. Največje težave jim povzročajo varoje, predvsem zato, ker je sistem zatiranja teh zajedavcev neenoten in nedorečen. Večina čebelarjev zatira varoje toliko, kolikor se v dani situaciji znajde sama. Kemična sredstva za zatiranje na skrivaj upražajo iz Srbije in Grčije.

Čebelar Đorđi je bil našega obiska zelo vesel in povabil nas je, naj pridemo še kdaj.

Ob odhodu sem mu povedal, da se slovenski čebelarji med seboj pozdravljamo z »Naj medi!«. Ko sem mu pojasnil, kaj to pomeni, je za nami toliko časa vpil »Naj medi! Naj medi!«, dokler mu nismo izginili izpred oči. ■

ČD RADLJE OB DRAVI JE 29. SEPTEMBRA 2007 RAZVILO SVOJ PRAPOR

Čebelarstvo društvo Radlje ob Dravi je v okviru praznovanja občinskega praznika v petek, 14. septembra 2007, na Trgu v Radljah ob Dravi slovesno razvilo društveni prapor.

Razvitja prapora so se poleg članov čebelarskega društva udeležili tudi boter prapora, župan občine Radlje ob Dravi g. Alan BUKOVNIK, predstavnik ČZS g. Marko PURNAT, praporščaki Čebelarstva zveze Maribor, ČD Lovrenc na Pohorju, ČD Selnica in praporščak ter veččlanska delegacija ČD Kotlje. Predsednik ČD Radlje g. Jožef KNEZ je vse navzročje pozdravil ter se zahvalil za tako številno udeležbo. Tajnik društva Milan NOVAK je na kratko opisal zgodovino Čebelarskega društva Radlje ob Dravi. Povedal je, da za uradni datum nastanka tega društva štejemo 27. februar 1966. Od takrat naprej društvo tudi

Čebelarska razstava

nepretrgano deluje. Za društvo sta pomembni še dve ugotovitvi glede čebelarjenja v Radljah ob Dravi, zapisani v monografiji, ki je leta 1893 izšla v Celovcu. V njej je Carl Hirt zapisal, da so imeli kmetje na območju Pohorja takrat v oskrbi 3987 čebeljih panjev in da je bila to pomembna kmetijska gospodarska dejavnost.

Prvi pisni dokument, iz katerega je razvidno, da je Čebelarsko društvo Radlje delovalo že pred drugo svetovno vojno, je popis društev iz leta 1938. V njem je navedeno, da je bilo od prejšnjega popisa društev leta 1931 na območju Marenberškega (Radeljskega) sodnega okraja ustanovljeno večje število društev, med temi tudi Čebelarsko društvo Marenberg. Žal je delovanje društva med vojno in neposredno

po njej zamrlo, saj je propadlo veliko čebelarstev. Družbene pomoči za zasebno čebelarjenje namreč ni bilo, poskusi organiziranja velikih socialističnih čebelarstev pa se tudi v Radljah niso obnesli.

Vse čebelarje je nagovoril tudi podpredsednik Čebelarске zveze Slovenije Marko PURNAT ter opisal pomembnost razvoja čebelarjenja v Sloveniji in posledice morebitnega razpada biološkega ravnovesja. Ob razvitu prapora sta predsednik in tajnik društva podelila priznanja najzaslužnejšim članom. Odličje Antona Janše II. stopnje sta prejela dolgoletna člana društva Srečko VERDINEK in Marko GLAZER, odličje Antona Janše III. stopnje pa čebelarji Anton AMBROŽ, Hadže BEGIĆ, Jakob MEDVED, Ivan PRAZNIK, Anton TACER in Anton VERŠOVNIK.

Od 14. do 17. septembra 2007 so čebelarji v predverju Kulturnega doma Radlje ob Dravi pripravili tudi čebelarsko razstavo, ki je bila zelo obiskana, še posebej v ponedeljek, 17. septembra, ko si je razstavo ogledalo več razredov učencev Osnovne šole Radlje ob Dravi.

Po uradnem delu prireditve so se čebelarji s svojimi partnericami in povabljeni gostje še povесelili v

Otroci radi poslušajo nasvete čebelarjev

gostišču Erjavec na Vasi in se zavrteli ob prijetnih zvokih ansambla. Vsem udeležencem prireditve in vabljenim gostom, ki so s svojo navzočnostjo poskrbeli, da je bila prireditev še pomembnejša, se člani ČD Radlje ob Dravi zahvaljujejo za njihov prispevek.

Milan Novak, tajnik društva

SLOVESNOST V ČAST ČEBELARJU, DOBROTNIKU IN ŽUPNIKU JANEZU GOLIČNIKU

Člani Čebelarskega društva Mozirje so v sodelovanju s Čebelarsko zvezo savinjsko-šaleškega območja SA-ŠA in Občino Mozirje odkrili kip duhovniku, čebelarju, prevajalcu in dobrotniku, mozirskemu rojaku Janezu Goličniku. Ob tej priložnosti so v soboto, 22. septembra, na prostoru pred cerkvijo sv. Jurija v Mozirju pripravili posebno slovesnost ter izdali tudi zbornik o Goličnikovem življenju in delu.

Dogodka so se udeležili številni čebelarji iz vse Slovenije, pa tudi domačini. Vse je najprej pozdravil mozirski župan Ivan Suhoveršnik, ob tem pa je poudaril pomembnost tokratnega dogajanja tako za čebelarje kot za Mozirje samo. Njegovi prebivalci ne pozabljajo na zaslužne može, ki so se v kraju rodili ali v njem delovali, saj so jim v Mozirju postavili že kar nekaj spominskih znamenj.

Kip Janeza Goličnika v Mozirju

Slavnostni govornik je bil predsednik domačega čebelarskega društva Ivan Čopar. Poudaril je, kako pomembno vlogo je imel Janez Goličnik kot duhovnik, kot čebelar in kot dobrotnik. Goličnik se je rodil 31.

januarja 1737. Imel je še brata Marka in sestro Elizabeto. Pobožni starši so oba sinova namenili za duhovniški stan, posest pa so dali hčeri, ki se je poročila z Janezom Lipoldom.

Janez Goličnik je po študiju, ki ga je končal z bakalavreatom (doktoratom) iz Svetega pisma, in po službovanju v več krajih postal župnik v Grižah. Tam je preživel svoja najplodovitejša leta. Poleg dušnega pastirstva je prenovil in dozidal tudi tamkajšnje cerkev. Ukvarjal se je tudi s čebelarstvom in je imel včasih celo do 120 panjev čebel. Čebelje roje je rad daroval revnim župljanom. In nemščine je prevedel in dal natisniti Popolni nauk za vse čebelarje, znamenito delo Antona Janše. To je bilo sploh prvo strokovno delo v slovenščini in je bilo kar štirideset let tudi edini tiskani priročnik s področja čebelarstva.

Goličnik je umrl 9. marca 1807 v Grižah. Med svojimi farani je bil zaradi dobrih del in narodnogospodarskih idej tako priljubljen, da spomin nanj še vedno ni ugasnil. V njegovo čast so tamkajšnji čebelarji v se-

demdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja odkrili kar dve spominski plošči, eno na Zadržnem domu, drugo pa na župnišču. Ploščo so mu hoteli postaviti tudi v Mozirju, a so se zaradi Goličnikovih velikih zaslug že kmalu odločili za doprnski kip. Izdelavo tega so zaupali kiparju Mihi Kaču, ki je tudi avtor Aškerčevega kipa in še nekaterih drugih spomenikov pomembnih ljudi v Mozirju. Kač živi v Bistričici pri Kamniku, njegov stari oče pa je bil Mozirjan. Doprnski kip Janezu Goličniku so slovesno odkrili Ivan Čopar, Ivan Suhoveršnik in Marko Purnat. Član kolegija predsednika Čebelarke zveze Slovenije Aleš Rodman je po izčrpnem govoru Čebelarke zvezi SA-ŠA podelil tudi priznanje. Sledil je še blagoslov, ki ga je opravil župnik Sandi Koren. V spremljajočem kulturnem programu so sodelovali Savinjski trobilni kvartet, Moški pevski zbor Kulturnega društva Mozirje, učenci Osnovne šole Mozirje ter povezovalka Alenka Žagar.

Marija Lebar, Čebelarstvo društvo Mozirje

ZANIMIVO IN POUČNO ČEBELARSKO RAZSTAVO V DOMŽALAH JE OBISKALO TUDI VELIKO MLADIH IZ OKOLIŠKIH ŠOL

Lani je minilo osemdeset let od ustanovitve in nepretrganega delovanja Čebelarke družine Domžale. Ko smo se domžalski čebelarji ob lanskem jubileju zbrali na manjši slovesnosti pri čebelnjaku predsednika naše družine g. Marjana Košaka v okolici Ihana, smo se dogovorili, da bomo letos na Manečnikovi domačiji, ki je spremenjena v muzej, postavili čebelarstvo razstavo ter tako mladim in drugim prebivalcem občine Domžale in tudi širše prikazali naše

društveno delo in čebelarjenje, pa tudi to, kako pridelujemo naše zelo kakovostne čebelje pridelke. To je bila prva tako obsežna čebelarstvo razstava v Domžalah, na to pa smo domžalski čebelarji še posebej ponosni. Odprta je bila od 13. do 27. oktobra 2007. Na njej smo prikazali čebelarstvo orodja za točenje in čebelarjenje, stare in nove panje, slike, literaturo, propagandni material ČZS o medu in še veliko drugega. Mladi so poskušali različne vrste medov in se

Na otvoritvi razstave so sodelovale tudi pevke društva narodnih noš Domžale

Degustacija čebeljih pridelkov

navduševali nad njimi, starejši pa so raje segali po odlični medicini in medenem likerju.

Čebelarstva družina Domžale je bila kot ena izmed prvih čebelarskih organizacij na tem območju ustanovljena pod imenom Čebelarstva podružnica Domžale. Pozneje so bile ustanovljene nove čebelarske organizacije, ki so se bodisi povezovale bodisi osamosvajale. Zdaj je čebelarstva družina vključena v Čebelarsko društvo Domžale, katerega članici sta še družini Krtina in Homec. Ker je povprečna starost slovenskih čebelarjev več kot 60 let, smo s to razstavo skušali za čebelarjenje navdušiti predvsem mlade, starejše pa prepričati o koristnosti uživanja izjemno kakovostnih čebeljih pridelkov slovenskih

Med je vir zdravja tudi za otroke

čebelarjev. To je pomembno zlasti zato, ker je po najnovejših raziskavah priporočljivo uživati čebelje pridelke iz okolja, v katerem tudi živimo. Tako zmanjšujemo pojavljanje alergij katerih število se v zadnjem času, žal, povečuje. K temu verjetno prispeva tudi premajhna poraba domačega medu.

Obiskovalce smo poučili tudi o koristnosti čebel za naše okolje, saj so prav čebele najpomembnejše žuželke za oprasevanje rastlin, žal pa je to dandanes še vse premalo znano in cenjeno.

Vodstvo družine se ob tej priložnosti za pomoč pri postavitvi razstave zahvaljuje vsem, ki so pomagali: Občini Domžale in g. županu Toniju Dragarju, ge. Veri Vojska, krajevnim skupnostim in še posebej oskrbni-

Pogled na del čebelarske razstave

ci Manečnikove domačije, v kateri smo postavili razstavo, ge. Olgi Pavlin. Zahvala gre tudi tistim našim članom čebelarjem, ki so prispevali eksponate: Francu Grajarju, Francu Peterki, Stanetu Renerju, Francu Cিরerju, Radu Remšaku, Romanu Krištofu, Cirilu Ložarju, Janezu Miheliču in predsedniku Marjanu Košaku, ki je bil tudi pobudnik razstave, poleg tega pa je vodil njeno postavitve in prispeval večino eksponatov.

Besedilo in fotografije:

Janez Mihelič

Pogled na razstavo čebeljih pridelkov

OBESTILO

Čebelarstvo društvo Gornji Grad obvešča vse slovenske čebelarje, da bo maša zahvalnica v čast našemu zavetniku Ambrožu, v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi štifti pri Gornjem Gradu dne 9.12.2007 ob 10 uri. Vabljeni vsi Slovenski čebelarji in ljubitelji čebelarstva.

UO ČD Gornji Grad

Javna obravnava pravil Čebelarске zveze Slovenije

Temeljni akt Čebelarске zveze Slovenije so Pravila, ki jih sprejema občni zbor Čebelarске zveze Slovenije. Pravila morajo biti skladna z Zakonom o društvih (Ur. l. RS šte. 61/2006 – v nadaljevanju ZDru-1) ter drugimi veljavnimi predpisi. Veljavna Pravila Čebelarске zveze Slovenije, sprejeta na 56. rednem občnem zboru, katerih skladnost z ZDru-1 je v postopku registracije spremembe temeljnega akta društva z odločbo, šte. 215-101/2007-12471 z dne 14. 5. 2007 potrdila Upravna enota Domžale, so objavljena na spletni strani www.czs.si.

Upravni odbor Čebelarске zveze Slovenije je na svoji 17. redni seji sklenil, da v javni obravnavi zbere predloge sprememb in dopolnitev Pravil Čebelarске zveze Slovenije, potem pa bo usklajena obravnaval in sprejemal 57. redni občni zbor Čebelarске zveze Slovenije.

Vaše predloge sprejemamo do 10. 11. 2007 na e-naslovu: anton.tomec@czs.si.

*Boštjan Noč,
predsednik ČZS*

Ponudba za nakup promocijskega gradiva

Čebelarstva zveza Slovenije vam nudi možnost nakupa zgibanke »Apiterapija- naravna pot do boljšega zdravja«, ki je vložena v to številko Slovenskega čebelarja. Poleg tega bo po 15. novembru 2007 na voljo tudi zgibanka »Čebelji pridelki-moč narave«. Obe zgibanki sta dober pripomoček za promocijo in boljšo prodajo čebeljih pridelkov in si jih lahko ogledate tudi na spletni strani www.czs.si.

Cena enega izvoda zgibanke brez stroškov pošiljanja je 0,04 €, DDV je zajet v ceni.

Vaša pisna naročila za zgibanki sprejemamo v tajništvo Čebelarstva zveze Slovenije, lahko pa tudi na spletnem naslovu barbara.zajc@czs.si.

Tajništvo ČZS

OBESTILO

Čebelarje obveščam, da smo v Strokovno debatnem klubu pri ČZD Maribor zgrali in pripravili gradivo za seminar na temo »Populacijska dinamika čebelje družine skozi leto » in »Populacijska dinamika razvoja čebeljih družin s tehnološkimi postopki priprave družon za pašo v veliko-prostorninskih panjih (nakladni, Kirar B tip in tri-etažni AŽ-panj). Sodelovanje je možno po dogovoru. Pokličite na telefon 02 251 10 73.

Za strokovno debatni klub pri ČZDM,
Stane Sajevec

Opravičilo čebelarjem ČD Novo mesto!

Čebelarje obveščamo, da je tudi ČD Novo mesto organiziralo regijsko ocenjevanje medov, vabilo nanj pa žal ni bilo objavljeno v reviji Slovenski čebelar. Članom ČD Novega mesta se za napako uredništva Slovenskega čebelarja iskreno opravičujemo. Kot predsednik ČZS bom storil vse, da v bodoče od takih napak ne bo prihajalo.

Boštjan Noč, Predsednik ČZS

Opravičilo uredništva

Tudi uredništvo Slovenskega čebelarja se vodstvu Čebelarstva društva Novo Mesto in vsem čebelarjem opravičuje, ker v letošnjem Čebelarju številka deset ni bilo objavljeno njihovo vabilo na sodelovanje na drugo senzorično ocenjevanje medov. Vabilo pa je bilo pravočasno objavljeno na spletni strani ČZS in v Kmečkem glasu, zato upamo, da je ČD Novo mesto drugo ocenjevanje medov vseeno uspešno izpeljalo.

Uredništvo Slovenskega Čebelarja,
urednik Janez Mihelič

OBESTILA

Srečanje tržno usmerjenih čebelarjev

Vabimo vas na srečanje tržno usmerjenih čebelarjev, ki bo v četrtek, 22. novembra ob 17. uri na Čebelarstvu Slovenije.

Dnevni red:

1. predstavitev Programa razvoja podeželja: možnosti za pridobitev nepovratnih sredstev (predstavniki MKGP)
2. predstavitev Uredbe 2008
3. predstavitev dela ČZS
4. pobude

Vabljeni vsi, ki želite zvedeti več o možnostih pridobitve nepovratnih sredstev iz naslova Programa razvoja podeželja in vsi, ki si želite sodelovati pri kreiranju politike delovanja ČZS in trženja.

Tajništvo ČZS

Organizacija praznovanj

Vsa društva, ki nameravajo v prihodnosti organizirati kakršna koli praznovanja, prosimo, da tajništvu Čebelarstva zveze Slovenije to sporočijo vsaj mesec dni prej, saj bomo le tako lahko zagotovili udeležbo našega predstavnika na prireditvi.

Tajništvo ČZS

Okrogla miza v Novem mestu

Okrogla miza belokranjskega in dolenskega volilnega okoliša na temo delovanje ČZS bo 8. novembra 2007, ob 18. uri, v prostorih Kmetijske šole Grm Novo mesto. Vabljeni.

Tajništvo ČZS

Knjigovez – Božo Vražič

Čebelarjem vežemo letnike revije
Slovenski čebelar

Po ugodnih cenah vežemo letnike revije Slovenski čebelar v trdo vezavo. Lahko jih prinesete ali pošljete po pošti na naslov: Knjigovoznica Vražič, Celovška cesta 172, 1000 Ljubljana. Naši prostori so na dvorišču za restavracijo McDonalds, poleg garaž mestnega avtobusa. Za dodatne informacije, prosimo pokličite po tel.: 01 519 57 14 ali GSM 041 604 189.

PRIZNANJA ACS ZA IZJEMNE UČNE IN STROKOVNE DOSEŽKE PRI UČENJU ODRASLIH V SLOVENIJI ZA LETO 2007

Zgledi vlečejo, dejanja mičejo

Modrost, zajeta v tem ljudskem reku, temelji na spoznanju o dragocenosti izkušenj ter o pogumu, ki ga črpamo iz tuje prakse in nas navdihuje. O dragocenosti govorice zgledov za utrjevanje kulture učenja govorijo tudi življenjske zgodbe dobitnikov priznanj ACS. Številni med njimi so na svoji poti naleteli na ovire, ki so se zdele nepremagljive; pri tem imam v mislih zmanjšane učne zmožnosti zaradi zaostanka v razvoju, nepoznavanje tehnik učenja, nepismenost ter različne oblike življenjske oviranosti zaradi kroničnih bolezni, ostarelosti, življenja in dela zunaj matične domovine ali daleč stran od kulturnih in izobraževalnih središč ... Vse te okoliščine našim dobitnikom priznanj niso vzele poguma, temveč so jih spodbudile k delovanju, k odkrivanju njihovih lastnih, izvirnih poti v prihodnost.

V Evropskem letu enakih možnosti za vse (ELEM 2007), ko skušamo biti pozorni na bogastvo različnosti in ljudeh in med ljudmi ter na njihovo enakovredno upoštevanje v družbi, smo teh zgledov še posebej veseli. Z njimi bomo skušali spodbuditi tiste med nami, ki se bojijo različnosti, ki jim drugačnost zbuja nelagodje in s tem marsikdaj tudi nestrpnost in neobčutljivost, da bi se zavedli, kako dragocena je različnost. Je dodana vrednost, ki je ne smemo zapraviti. Je tudi naravna. Narava prekipeva od čaščenja različnosti in posebnosti, saj še voda v različnih okoliščinah in pri različnih temperaturah ustvari povsem različne, enkratne kristale. Po zgledih iz narave moramo biti tudi ljudje občutljivi za drugačnost, moramo ji dati priložnost, da se uveljavi, da se izrazi in nas tako obogati.

Naj bodo tudi življenjske zgodbe ljudi, ki so se uspešno soočili s svojimi talenti in primanjkljaji, z oviranostjo in s stremljenji, priložnostmi in omejitvami prispevek k temu, da bi se znal vsakdo izmed nas ozreti okrog sebe s sproščenim pogledom in občutljivostjo za našo lastno in tujo drugačnost, izjemnost, dragocenost.

V tretji kategoriji, v kateri so priznanja podeljena za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih, prejme priznanja šest posameznikov, med njimi Anton Grebenšek, eno društvo in ena izobraževalna ustanova.

Poklicna pot Antona Grebenška je tlakovana z vztrajnostjo, nenehnim strokovnim napredovanjem in ve-

»V teh razmerah praktični pouk kot učni predmet, pri katerem učenci povezujejo teorijo s prakso, pridobivajo in razvijajo spretnosti in navade, ni več ustrezen. V vzgojnoizobraževalnih programih poklicnih šol postaja predmet predmetno področje, ki vključuje različne vrste in oblike poklicnega in praktičnega usposabljanja.« (Iz uvoda v knjigo Anton Grebenšek: Usposabljanje za delo.)

likim posluhom za potrebe učečih se odraslih, še posebej zaposlenih v tehničnih poklicih ter brezposelnih. V zadnjem obdobju je še zlasti dragocen njegov prispevek k prenovi usposabljanja čebelarjev – ne samo zato, ker se je podal na povsem novo področje, ampak tudi zato, ker je to neprecenljivo delo opravil že v obdobju po upokojitvi, ko bi se lahko umaknil iz naporenega vsakdana v zasebnost, a se je kljub temu lotil spoznavanja zakonov narave in človekovega sodelovanja z njo.

Anton Grebenšek izhaja iz delavske družine. Začel je kot vajenec v elektrostroki, opravil izpit za kvalificiranega električarja, napredoval do delovodje ter učitelja praktičnega pouka in tehnologije v strojništvu in elektrotehniko. Vedno je znal povezovati različna področja (predvsem izobraževanje in delo) za doseganje višje kakovosti programov, ki jih je snoval ali izvajal. Teorijo in prakso izobraževanja odraslih je obogatil s konceptom ergološke didaktike, to je z organizacijsko-didaktičnim modelom praktičnega pouka ter izpopolnjevanja v delovnih procesih. Sodeloval je pri pripravi programov pedagoškega svetovanja in sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK) ter povezujočega modela potreb proizvodnje, delovne prakse ter mentorstva. Ob uvajanju sistema

NPK je prispeval koncept alternativnih poti do poklica in oblikoval osnutek kataloga strokovnih znanj za poklic čebelar/čebelarica. V okviru Andragoškega centra Slovenije je sodeloval tudi pri projektih Usposabljanje brezposelnih in Kvalifikacije v sistemu izobraževanja odraslih.

Nalog, ki jih je sprejel pri Čebelarški zvezi Slovenije, se je lotil prav tako scela kot nekdanj, ko je deloval na dobro znanem, tehničnem področju. Seveda se je moral marsičesa povsem na novo naučiti, predvsem od strokovnjakov v skupini, ki je pripravila program in ga še vedno dopolnjuje ter nadgrajuje s sodobnimi učnimi gradivi, podprtimi z IKT. Prispevek Antona Grebenška je predvsem izvorni model svetovanja in potrjevanja predhodno neformalno pridobljenih znanj za pridobitev poklica čebelar/čebelarica, zasnova šole čebelarjenja Antona Janše ter modularna zasnova programov izobraževanja, usposabljanja in izpolnjevanja.

*Slavica Borka Kucler
(slavica.borka.kucler@acs.si), ACS*

G. Anton Grebenšek je prejemnik priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne učne in strokovne dosežke pri učenju odraslih v Sloveniji za leto 2007

Andragoški center Slovenije je na predlog Čebelarške zveze Slovenije g. Antonu Grebenšku podelil priznanje za izjemne učne in strokovne dosežke pri učenju odraslih v Sloveniji za leto 2007. Priznanja Andragoškega centra Slovenije so pod pokroviteljstvom Občine Postojna slovesno podelili v petek, 12. oktobra 2007, ob evropskem letu enakih možnosti (ELEM 2007) ter ob odprtju festivala Tedna vseživljenjskega učenja (TVU 2007). Ob tej priložnosti čestitamo g. Antonu Grebenšku in se mu zahvaljujemo za njegov prispevek na področju izobraževanja in usposabljanja čebelarjev.

Čebelarška zveza Slovenije

Obvestilo

Sezonsko delo v Sloveniji išče 29-letni bolgarski čebelar s 17 leti izkušenj zlasti na področju vzreje matic. Delal je že v Franciji in tudi v Sloveniji. Dobro govori srbsko in razume slovensko. Kdor bi ga želel zaposliti v prihodnji sezoni, naj to sporoči piscu tega oglasa: Franc Šivic, Ul. padlih borcev 31, 1000 Ljubljana, tel. 041/613 183, e-pošta franc@silvaapis.si

Razpis rednih volitev v organe Čebelarške zveze Slovenije

Upravni odbor ČZS je v skladu z določili 22. in 25. člena Pravil ČZS na svoji 17. redni seji, 4. oktobra 2007, sprejel sklep št. 245 o razpisu volitev predsednika, članov upravnega odbora, nadzornega odbora, sveta Priznane rejske organizacije ter častnega razsodišča Čebelarške zveze Slovenije.

Redne volitve v organe ČZS bodo na 57. občnem zboru ČZS, v soboto, 8. marca 2008. Volitve članov upravnega odbora v volilnih okoliših bodo izvedene ob regijskih posvetih čebelarških društev, ki bodo januarja 2008.

Postopek evidentiranja možnih kandidatov za člane organov ČZS poteka od 4. oktobra 2007 do 8. februarja 2008.

Upravni odbor ČZS

Čestitke in dobre želje mladoporočencema

Na novo življenjsko pot sta 22. septembra letos stopila predsednik ČZS in ČZZG Boštjan Noč iz Sela pri Žirovnici na Gorenjskem in njegova izvoljenka Vanja Resman iz Žirovnice. Kot prva sta se poročila v Čopovi rojstni hiši v Žirovnici. Poroka je bila tudi »čebelarška«, saj so se je udeležili tudi praporščaki Čebelarške zveze zgornje Gorenjske, ženin pa je bil, kot je za čebelarstvo primerno, oblečen v svečano čebelarstvo obleko. Mladoporočencema želimo veliko sreče na skupni poti in čim več mladih čebelar in čebelarjev.

*ČZS, Svetovalna služba
in Uredništvo revije Sl. čebelar*

POSVETOVANJE O ČEBELARSKEM TURIZMU

Vabimo vse, ki jih zanima ta tema, da se udeležijo že tradicionalnega posvetovanja dne 1. decembra 2007 v čebelarstvu centru Slovenije na Brdu pri Lukovici z začetkom ob 10. uri. Dnevni red bo obsegal sledeče teme:

1. pozdrav gostov
2. predstavitev brošure o čebelarstvu in zanimivih čebelarskih poteh po Sloveniji
3. razglasitev rezultatov natečaja »Kdo ima najlepší čebelnjak«
4. predstavitev nekaj čebelarstev, ki se že ukvarjajo s turizmom
5. kako si jaz predstavljam čebelarski turizem – razmišljanje strokovnjakinje za turizem iz agencije Aritours
6. kratka refleksija o Antonu Žnideršiču – decembra mineva 60 let od njegove smrti
7. Razno

Pridite, ne bo vam žal. **Prosimo vodstva ČD, da se udeležijo posveta, ker bodo tedaj za svoja društva prevzeli čebelarske koledarje 2008, dnevnik in knjige »Varoja, čebele, čebelar«.**

Franc Šivic

OBLETNICA

Leopold Tavčar je dopolnil 85 let

Član našega društva Leopold Tavčar se je rodil 27. septembra 1922 v Orleku pri Sežani, in to kot prvi izmed treh otrok v kmečki družini. Mati mu je umrla, ko mu je bilo komaj 12 let, očeta, ki je tudi čebelaril z nekaj kranjiči, pa so

čez štiri leta vpoklicali v italijansko vojsko. Tako se je družina težko prebijala iz dneva v dan. Leta 1942 so tudi Leopolda vpoklicali v italijansko vojsko in ga poslali na rusko fronto v Ukrajino. Po kapitulaciji Italije se je leta 1943 vrnil domov in se kmalu vključil v NOB. V boju z Nemci je bil dvakrat ranjen. Imel je srečo, da je ozdravel. Po vojni je bil vse do svoje upokojitve leta 1960 kot civilist zaposlen v vojski. Ustabil se je na ženinem domu nad Novo Gorico, kjer ima v bližini čebelnjak. Obdeluje zemljo in skrbi za svoje čebele. Leta 1991 si postavil nov čebelnjak za 10 čebeljih panjev. V društvu je kljub letom še zelo dejaven in vedno pripravljen priskočiti na pomoč. K temu brez dvoma veliko pripomorejo njegove čebelice, saj je znano, da smo čebelarji povprečno bolj trdoživi. Zato novogoriški čebelarji in prijatelji želimo Poldetu še veliko zdravih let.

ČD Nova Gorica

KDO IMA NAJLEPŠI ČEBELNJAK?

Pod tem naslovom smo na 66. strani druge številke letošnjega Slovenskega čebelarja objavili poziv slovenskim čebelarjem, naj na naslov uredništva našega glasila pošljejo fotografije svojih čebelnjakov, ki jih bo pregledala posebna komisija in najlepše tri nagradila. Na tekmovanje naj bi se priglasili vsi tisti, ki menijo, da so njihovi čebelnjaki zgrajeni v skladu s slovensko tradicijo, da imajo lepa pročelja, morda celo poslikane panjske končnice, in urejeno okolico. Priložen naj bo točen naslov lastnika in kraj, v katerem stoji čebelnjak. Zadostuje do pet posnetkov iz različnih zornih kotov. Fotografije naj bodo po možnosti v digitalni obliki in na zgoščenci, če to ni mogoče, pa na papirju v velikosti približno 18 x 12cm ali več. Ker so morda nekateri naši člani prezrli ta poziv, a bi se tekmovanja radi udeležili, podaljšujemo datum, do katerega lahko posnetke pošljete uredništvu SČ. Ta je zdaj 15. november 2007 in ne 1. november, kakor je bilo prvotno objavljeno. Po omenjenem datumu bomo v uredništvu vse posnetke pregledali, jih primerno uredili ter jih pokazali na že tradicionalnem posvetovanju o čebelarstvu in turizmu, ki bo 1. decembra v Janševi dvorani Čebelarskega centra Slovenije na Brdu pri Lukovici. Tam bomo zmagovalcem podelili tudi nagrade. Zato že zdaj vabimo vse, ki boste poslali slike na tekmovanje, da se udeležite tega posvetovanja.

Franc Šivic, predsednik komisije za ohranjanje čebelarske kulturne dediščine

VABILO

Vabilo na Ambrožev ples

Spoštovane čebelarke, spoštovani čebelarji. Slovensko akademsko čebelarsko društvo v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije, organizira tradicionalni Ambrožev ples. Ples bo v soboto 8. decembra 2007, s pričetkom ob 19. uri v Čebelarstvu centru na Brdu pri Lukovici. Prijave za Ambrožev ples, z vplačilom 37,00 EUR sprejemamo na telefon 01 280 52 41 (Marjan Kokalj) in na telefon 01 729 61 00 (Barbara Zajc).

V Centru nudijo tudi možnost prenočitve; telefon: 01-729-61-13.

*Slovensko Akademsko čebelarsko društvo
Čebelarska zveza Slovenije*

Informacije o predvidenih usposabljanjih v novembru

Regija	Tema	Predavatelj	Kraj	Čas	Termin	Ciljna skupina
Spodnjeposavska in Jugovzhodna Slovenija	Delavnica pridobivanja voska	S. Golmajer	Gostišče Štajdohar, Kanižarica 41g, Črnomelj	9.00	4.11.2007	b,c
	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	T. Magdič	Kmetijska šola Grm Novo mesto, Sevnica 13, Novo mesto	17.00	29.11.2007	a,b,c
	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	M. Vrečko	Gostišče Štajdohar, Kanižarica 41g, Črnomelj	9.00	18.11.2007	a,b,c
	Delavnica pridobivanja voska	S. Golmajer	Kmetijska šola Grm Novo mesto, Sevnica 13, Novo mesto	17.00	23.11.2007	b,c
Osrednjeslovenska in zasavska	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	T. Magdič	Čebelarški dom Grosuplje, Spodnje Blato 20, Grosuplje	17.00	6.11.2007	a,b,c
	Huda gniloba s slikovnim prikazom	NVI	Čebelarški dom, Valvazorjeva 2, Izlake	17.00	6.11.2007	a,b,c,d
	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	F. Šivic	Občina Škofljica, Šmarska c. 3, Škofljica	17.00	9.11.2007	b,c
	Huda gniloba s slikovnim prikazom	NVI	Osnovna šola dr. Ivana Korošca (dvorana nad vrtcem), Paplerjeva 15, Borovnica	17.00	14.11.2007	a,b,c,d
	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	F. Šivic	OŠ Livada (dvorana ČD), Dušana Kraigherja 2, Ljubljana	17.00	16.11.2007	b,c
	Teh. čeb. z različnimi prostorskimi izpeljankami v listovnih panjih	F. Prezelj	Dom čebelarjev Hrastnik, Hrastnik	17.00	22.11.2007	a,b
	Uvod v tehnologijo čebelarjenja	F. Šivic	Zadružni dom, Cesta II. grupe odredov 43, Dobrunje	17.00	23.11.2007	b,c
	Pridelava in predelava propolisa	N. Jedlovčnik, V. Pušnik	Dom čebelarjev Hrastnik, Hrastnik	9.00	24.11.2007	c,d
Notranjsko-kraška	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	Čebelarški center Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	17.00	28.11.2007	a,b,c,d
	Pridelava medenih pijač	F. Absec	Čebelarški dom Ilirska Bistrica, Bazoviška ulica, Ilirska Bistrica	9.00	3.11.2007	c,d
	Pridelava medenih pijač	F. Absec	Vaška hiša, Slovenska vas, Pivka	9.00	17.11.2007	c,d
	Teh. čeb. z različnimi prostorskimi izpeljankami v listovnih panjih - splošno	B. Seražin	Čebelarški dom Ilirska Bistrica, Bazoviška ulica, Ilirska Bistrica	17.00	19.11.2007	a,b
	Teh. čeb. z dvoetažnim listovnim panjem	B. Seražin	Čebelarški dom Ilirska Bistrica, Bazoviška ulica, Ilirska Bistrica	17.00	26.11.2007	a,b
Goriška	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	T. Magdič	Vaška hiša, Slovenska vas, Pivka	17.00	27.11.2007	a,b,c
	Izbrana poglavja iz biologije čebel	A. Kandolf	Kmetijska zadruga Tolmin, Poljubinj 89 h, Tolmin	9.00	17.11.2007	a
	Huda gniloba s slikovnim prikazom	NVI	Srednja poklicna in tehniška kmetijsko živilska šola N. Gorica, Ul. padlih borcev 26, Šempeter pri Gorici	17.00	12.11.2007	a,b,c,d
	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	M. Vrečko	Srednja poklicna in tehniška kmetijsko živilska šola N. Gorica, Ul. padlih borcev 26, Šempeter pri Gorici	17.00	22.11.2007	a,b,c
Obalno-kraška	Teh. čeb. z različnimi prostorskimi izpeljankami v listovnih panjih	B. Kozinc	Zavod za gozdove Idrija, Ahacijev trg 2, Idrija	17.00	22.11.2007	a,b
	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	M. Vrečko	Krajevna skupnost Pobegi - Čezarji, Cesta I. Istrske brigade 59, Pobegi	17.00	12.11.2007	a,b,c
Gorenjska	Huda gniloba s slikovnim prikazom	NVI	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	17.00	6.11.2007	a,b,c,d
	Čebelji pridelki - tehnološka razsežnost	S. Plut	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	16.00	9.11.2007	b,c
	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	M. Meglič	Dom čebelarjev Brode, Brode, Škofja Loka	16.00	9.11.2007	a,b,c,d
	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	P. Zdešar	Dom čebelarjev Brode, Brode, Škofja Loka	9.00	10.11.2007	c,d
	Prevozi čebel	J. Kropivšek	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	9.00	10.11.2007	c,d
	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	16.00	16.11.2007	a,b,c,d

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Regija	Tema	Predavatelj	Kraj	Čas	Termin	Ciljna skupina
	Ekonomika pridelave in predelave čebeljih pridelkov	M. Meglič	Dom čebelarjev Brode, Brode, Škofja Loka	9.00	17.11.2007	a,b,c
	Tehnologija čeb. z različnimi prostorskimi izpeljankami v listovnih panjih	P. Zdešar	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	9.00	17.11.2007	a,b
	Pregled spor noseme	NVI	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	16.00	23.11.2007	a,b,c,d
	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	M. Vrečko	Dom čebelarjev Brode, Brode, Škofja Loka	16.00	23.11.2007	a,b,c
	Tehnologija čebelarjenja z listovnimi panji	F. Šolar	Dom čebelarjev Brode, Brode, Škofja Loka	9.00	24.11.2007	a,b
	Pregled spor noseme	NVI	Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica	9.00	24.11.2007	a,b,c,d
	Huda gniloba s slikovnim prikazom	NVI	Gostilna pri Šprajcarju, Britof pri Kranju	17.00	27.11.2007	a,b,c,d
	Tehnologija čebelarjenja z LR- panjem - plitvi nakladni panj	F. Prezelj	Gostišče Rifel, Trg 2, Prevalje	17.00	20.11.2007	b,c
	Pridelava in predelava propolisa	N. Jedlovčnik, V. Pušnik	Gostišče Rifel, Trg 2, Prevalje	9.00	10.11.2007	c,d
	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	Društvo upokojencev, Šolska ul.10a, Slov. Gradec	17.00	21.11.2007	a,b,c,d
Koroška	Teh. čeb. z različnimi prostor.izpeljankami v list. panjih, trietažni listovni panj	F. Prezelj	Dvorana Konjičanka, Stari trg, Slov. Konjice	17.00	13.11.2007	a,b
	Teh. čeb. z različnimi prostor. izpeljankami v list. panjih - dvo in trietažni list. p.	B. Kozinc	Čebelarški dom Šmarje pri Jelšah - za OŠ	17.00	16.11.2007	a,b
	Teh.čeb. z različnimi prostorskimi izpeljankami v listovnih panjih	F. Prezelj	Gasilski dom Gorica pri Slivnici, Gorica pri S. 98, Gorica pri Slivnici	9.00	24.11.2007	a,b
	Tehnologija čebelarjenja z LR- panjem - plitvi nakladni panj	F. Prezelj	Gasilski dom Gorica pri Slivnici, Gorica pri S. 98, Gorica pri Slivnici	13.00	24.11.2007	b,c
	Tehnologija čebelarjenja z LR- panjem	F. Prezelj	Restavracija Gaj, Loke pri Mozirju, Mozirje	17.00	28.11.2007	b,c

Obveščamo vas, da smo spremenili termine oz. predavatelje usposabljanj, ki so bili objavljeni v prejšnjih dveh številkah:

- Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov, predavateljica ga. T. Magdič, lokacija Novo mesto, iz 8.11.2007 na 29.11.2007.
  - termina predavanj g. S. Pluta in g. F. Šolarja na lokaciji Žirovnica se zamenjata.
  - izbrana poglavja iz biologije čebel, predavateljica Andreja Kandolf, lokacija Tolmin iz 7. v 17. 11. 2007
  - smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu, lokacija Škofja Loka, A. Kandolf v M. Meglič
- Točni termini so objavljeni v tej številki čebelarja.

Prosimo vas, da se na usposabljanja prijavite s prijavnico (individualno ali skupinsko), ki je bila priložena 9. št. SČ, najdete jo tudi na spletni strani ČZS, www.czs.si. Priloženo prijavnico pošljite na naslov Čebelarška zveza Slovenije, za lokacije Žirovnica, Kranj in Brode - Škofja Loka pa neposredno na naslov Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, Žirovnica. Čebelarška zveza Slovenije si pridružuje pravico do sprememb posameznih usposabljanj. Spremembe bodo objavljene na spletni strani ČZS.

Trgovina **ČEBELARNA**
 PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kopic Milena s.p.
 ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Nudimo vam:

- čebelarstvo oprema in pribor
- med in ostre čebelje izdelke
- darila izdelki iz čebeljih proizvodov
- čebelarstvo literature

Delovni čas:

torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-prazn: zaprta

Za večjo skupno kupo delovnega časa po posredovanju dogovorimo.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31

MALI OGLASI

PRODAM

Naseljene trietažne AŽ-panje in tričetrtinske nakladne panje, tel.: 051 330 984.

Cvetni prah osmukanec in več vrst medu, inf. 041/990 360.

IVECO-RIVAL (vozen z B kat.), registriran, homologiran za prevoz čebel, snemljiv zabojnik z 40 AŽ 11S, delno naseljen, tel.: 041/414-505.

Večjo količino akacijevega, lipovega, gozdnega in hojevega medu, tel.: 041/614 683, Goriška.

Večjo količino kostanjevega in akacijevega medu, tel.: 041/696 210

KUPIM

Prazen kontejner za prevoz čebel. Ponudbe na telefon 041/692 775.

Elektromotor za 4S točilo, tel.: 040/209 004

JOŽKO BOGATAJ (1940–2007)

Septembra 2007 nas je zapustil dolgoletni član našega društva Jožko Bogataj. Rodil se je leta 1940 v Britofu pri Kranju, kjer je tudi ves čas živel. Za čebele sta ga navdušila njegov oče in njegov prvi mentor Franc Mubi, ki je, žal, tudi že pokojni. V svojem čebelnjaku na domačem vrtu je oskrboval do 15 čebeljih družin. Zaradi hude bolezni je čebelarjenje zadnja leta opustil, vendar je ostal član čebelarskega društva. V ČD Britof - Predoslje je bil daljše obdobje blagajnik, bil pa je tudi član več komisij. Za svoje uspešno delo je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Čebelarji bomo našega zvestega člana Jožka ohranili v lepem in trajnem spominu.

ČD Britof - Predoslje

IZIDOR STRASER (1924–2007)

Člani ČD Nova Gorica smo 23. avgusta 2007 na zadnji poti pospremili našega dolgoletnega člana Izidorja Straserja. Rodil se je v delavski družini na Trnovem nad Novo Gorico. V Izidorjevih otroških letih je moral oče oditi čez morje, da bi družini preskrbel večji kos kruha. Tako je že kot otrok ostal sam z materjo in čebelami, ki so bile pri hiši in jih je nasledil že njegov oče. Čeprav je bil tedaj še zelo mlad, se je tako zavezal čebelarstvu, da so ga te potem spremljale vse življenje. Tudi po vrnitvi očeta, ki po svetu ni imel sreče, je z vso ljubeznijo negoval svoje čebelice. Čebelaril je z največ 25 panji. Vedno je preudarno premagoval težave, ki

so se pojavljale v čebelarstvu, in sledil novostim, ki so jih čebelarjem posredovali strokovnjaki. Na svojem domu ob robu Trnovskega gozda, od koder je prekrasen razgled na okolico, je lahko dokaj uspešno čebelaril, saj je imel v bližini tudi gozdno pašo. Izučil se je za mizarja. Sam je izdelal AŽpanj z dvema plodiščema in enim mediščem. Ta panj je po nekaj letih opustil, saj se mu ni najbolje posrečil. Delal je v mizarški delavnici na Trnovem, kjer je dočkal tudi zaslužen pokoj. Čeprav je bil zadnjih nekaj let bolan, je še vedno rad prihajal med čebelarje ter negoval svoje čebelice. Čebelarjenje bo zdaj nadaljeval njegov sin Jožko in tega smo v društvu zelo veseli, saj bo čebelarska tradicija ostala pri hiši. Hvale je vredno tudi to, da so mu okoliški čebelarji obljubili pomoč pri čebelarjenju.

ČD Nova Gorica

IVAN HORVAT (1921–2007)

Končala se je življenjska pot našega prizadevnega člana Ivana Horvata. Čebelarji smo se od njega še zadnjič poslovili 25. avgusta 2007. Rodil se je 22. junija 1921 v Bogojini v Prekmurju. Leta 1952 se je zaposlil na zemljiški knjigi v Novi Gorici. Tam je spoznal svojo družico Gabrijelo in začela sta skupno življenjsko pot. Rad je pripovedoval o njeni pomoči pri prevažanju čebeljih družin na pašo po Goriškem. Ivan je s seboj na Primorsko prinesel tudi željo po čebelarjenju, zato je kmalu navezal stike z bližnjimi čebelarji. Prve čebele je imel že, ko je bil star šest let, pri čebelarjenju pa sta mu pomagala stric in brat. V Novi Gorici in okolici so čebelarji kmalu spoznali, da jih

Ivan pri delu s čebelami v maršičem prekaša, zato so ga radi poslušali. Odlikovala ga ni samo zavzetost, ampak predvsem nesebičnost, saj je bil s svojim znanjem vedno pripravljen pomagati drugim. Pri njegovem vzornem čebelnjaku so se čebelarji pogosto srečevali, se pogovarjali o ukrepih pri čebelah in si izmenjevali izkušnje. Že od leta 1953 je bil Ivan tajnik ČD Nova Gorica. Po prevzemu te funkcije je bilo njegov vpliv čutiti tudi pri delu sosednjih društev v Ajdovščini in Vipavi, predvsem pri organizaciji izletov in različnih predavanj. V sedemdesetih letih sta iz velikega novogoriškega društva nastali še ČD Šempeter in ČD Kanal. Da bi društva ostala povezana, so ustanovili Občinsko čebelarsko zvezo Nova Gorica in Ivan je tudi v tej organizaciji prevzel tajniške posle, saj je bila njegova povezovalna vloga nepogrešljiva. Bil je tudi član izvršilnega odbora ZČDS in član komisije za tehnologijo pri ZČDS. Leta 1978 se je kot delegat udeležil občnega zbora Saveza pčelarskih organizacij Jugoslavije (SPOJ) v Beogradu. V občinskem arhivu je zbiral tudi čebelarsko zgodovinsko gradivo, vendar ga je poplava v sedemdesetih letih, žal, uničila. Pisal je tudi članke za revijo Slovenski čebelar. Vsa leta je bil eden izmed vodilnih članov društva, poleg drugega pa se je ukvarjal tudi z inovacijami v čebelarstvu. Prejel je več priznanj: diplomu ČD Ivana Jurančiča za razvoj čebelarstva na Goriškem, odličje Antona Janše II. stopnje za svoje delo v ČD Nova Gorica, odličje Antona Janše I. stopnje za posebne zasluge za razvoj slovenskega čebelarstva in spominsko plaketo ČZS za posebne zasluge ob njeni osemdesetletnici. Za tvoja prizadevanja in delo v čebelarstvu se ti zahvalujemo, ostal nam boš v lepem spominu.

ČD Nova Gorica, Z.V.

**CIRIL PELICON
(1925–2007)**

Člani Obalnega čebelarškega društva Koper smo se 26. septembra 2007 poslovili od našega dolgoletnega člana Cirila Pelicona. Pokojnega Cirila so čebele spremljale skoraj vse življenje. Vrsto let je bil član upravnega odbora, tajnik in tudi predsednik društva. Ciril, hvala ti za vse, kar si naredil za Obalno čebelarško društvo Koper.

*Obalno čebelarško društvo
Koper*

**RUDOLF NAHTIGAL
(1920–2007)**

Narava se je začela prebujati iz zimskega počitka, ptički so začeli žvrgoleti, čebelice so začele obletavati prve cvetove, med člani Čebelarškega društva Trebelno-Mokronog pa je odjeknila žalostna novica, da je naš prijatelj Rudi zatisnil svoje trudne oči.

Rodil se je 14. aprila 1920 na Trebelnem. Že kot mladega fanta ga je oče poučeval o delu s čebelami, seveda takrat še v kranjčih. Leta 1935 mu je podaril čebelnjak s čebelami. Še istega leta je kupil nove AŽ-panje in čebele preselil vanje. Član čebelarškega društva je postal leta 1954. Seveda pa ni mislil samo na čebele. Z ženo Jožefo sta si leta 1952 ustvarila družino. Rodilo se jima je pet otrok. Ob svoji skrbi za družino in dom ter ob delu na kmetiji si je vedno vzel čas tudi za čebele. Ker mu je njegov leseni čebelnjak z leti postal premajhen, vedno bolj pa je tudi propadal, si je dal zgraditi novega zidaneega, pred katerim je zelo rad po-

sedal in kramljal o čebelah. Prijateljem in drugim čebelarjem je govoril o svojih izkušnjah pri delu s čebelami ali pa jih je sam povprašal za nasvet. Za svoje delo s čebelami je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Rudi, hvala ti za vsa dobra dela. Ponosni smo, da smo lahko s teboj delili prijetne trenutke, poslej pa se te bomo spominjali s spoštovanjem in hvaležnostjo.

ČD Trebelno-Mokronog

**STANE SALMIČ
(1934–2006)**

Vzadnjem mesecu leta 2006 smo se na Raki poslovili od znanega čebelarja in v letih 1986 do 1996 tudi predsednika našega društva. Kot odlični mizar je za domačo osnovno šolo izdelal tudi šolski čebelnjak. Šola je organizirala čebelarški krožek in njegovi člani so bili na čebelarških tekmovanjih zelo uspešni. Leta 2002 ga je Čebelarško društvo Raka imenovalo za častnega člana društva. Nekaj let je bil tudi predsednik Lovske družine Raka. Za svoje delo na področju čebelarstva je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Družina je izgubila dobrega očeta, čebelarji pa smo izgubili dobrega prijatelja, ki ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Raka

**RAFKO GRAHEK
(1927-2007)**

Maja, ko so čebele v svojih panjih na vrhuncu moči in delovnega poleta, so tebi, dragi Rafko, kljub velikemu želji, da doživiš zgodbo še

enega čebelarškega leta, pustile moči. Nemo in nemočni smo obstali ob vesti, da se je končala življenjska pot še enega belokranjskega čebelarja. Tvoja življenjska zgodba se je začela leta 1927 v Rožancu. Že v rani mladosti si spoznal, da bodo čebele tvoje spremljevalke, h katerim se boš zatekal vsak prosti trenutek. Marljivo kot čebele si opravljal svoje življenjsko poslanstvo. Postati dober avtoprevoznik, vzoren čebelar, skrben mož, oče in stari oče so bili tvoji življenjski cilji, ki si jih tudi dosegel. Kot izkušen avtoprevoznik si kaj hitro odkril pasišča za svoje čebelarstvo s 60 panji v Liki, Gorskem Kotarju, Kapeli, Krbovskem polju. Če si le mogel, si ustregel marsikateremu čebelarju s prevozom njegovih čebel na dobro pašo na oddaljena vabljiva pasišča. Še zdaj vidim tvoj utrujen obraz po dolgi nočni vožnji, kako se je ob jutranjih žarkih razvedril ob pogledu na prvi let čebel, ki so odkrivala široke planjave cvetlične ali hojeve paše. Točenje medu na teh pasiščih je bilo naporno, a veselo opravilo. Ko ti zdravje ni več dopuščalo, si počasi zmanjševal število čebeljih družin, hkrati pa si v čebelarstvo uvajal vnuka Mateja in Marka. Z istim veseljem, kot si prenašal svoje čebelarstvo znanje in pridobljene izkušnje na svoja vnuka, si vsa leta delovanja v ČD Črnomelj pomagal manj izkušenim čebelarjem. Kot večletni član upravnega odbora ČD Črnomelj si rad prevzel večletno vodenje blagajniških opravil in pripomogel k uspešnemu delovanju društva. Zahvalo smo ti kolegi čebelarji izrekli že s podelitvijo priznanja Antona Janše II. stopnje. Slovo, ki je dokončno, je zmeraj boleče, to bolečino pa blažimo z lepimi spomini na čebelarja, ki je čebelaril z vsem svojim srcem.

Za ČD Črnomelj Martin Adlešič

APIS M & D, d. o. o.
MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: (01) 755 12 82
faks: (01) 755 73 52

Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure, ob sobotah od 9.–12. ure

• POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL • STIMULANS •

NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.

- PO IZJEMNO NIZKI CENI VAM IZ VAŠEGA VOSKA IZDELAMO SATNICE – 0,75 EUR/KG •
- VOSEK STERILIZIRAMO PRI 125 °C • VOSEK ODKUPUJEMO PO 3,12 DO 3,54 EUR ZA KILOGRAM •

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PRAŠILČEK AŽ 5-
IN 7-SATNI

TOČILO - UGDNA CENA!

GRELCI ZA MED

SATNIKI: AŽ-VRTAN,
LEPLJEN, ZBIT
LR-STANDARD LR 2/3

**PONUJAMO VAM VELIKO IZBIRO
ČEBELARSKE OPREME**

Prevzem in kuha voščin in takojšnja menjava za satnice. Suhe voščine brez medu in cvetnega prahu prevzamemo samo v zaprtih plastičnih vrečah.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks (01) 729 61 32, Barbara Zajc 041/370 409, Anton Tomec (01) 729 61 02.

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@czs.si - urednik Janez Mihelič: janez.mihelic@czs.si

Izdajateljski svet: predsednik Franc Šivic, univ. dipl. inž. gozd. - člani: Miro Cetina, univ. dipl. inž. gozd., Vlado Auguštin, univ. dipl. inž. tekst. teh., dr. Stanko Kapun, Vlado Pušnik, Janko Prebil.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Franc Grajzar, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, prof. biol., dr. Janez Grad, Borut Preinfalk, dr. vet. med., Tomaž Škorjanec.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2007 za nečlane je 45 €. Posamezn številka stane 4 € za člane oz. 5 € za nečlane. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 36 €. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celotno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120. Za naročnike iz tujine - devizni račun: LJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 - letna naročnina je 43 € ali 55,10 USD.

Priprava za tisk in tisk: Schwarz, d. o. o.

Oddaja tekstov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Pri financiranju izdajanja Slovenskega čebelarja sodeluje Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah: v mesecih november,
december in januar zaprto

Čebelarji izkoristite možnost ugodnega nakupa s pomočjo sofinanciranja nakupa čebelarske opreme s strani RS in EU.

Privoščite si najboljše.

Pri gotovinskem nakupu čebelarske opreme v vrednosti nad 42 EUR priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico **4% popusta.**

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 25 19 410, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si